

Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta

Bc. Gabriela Sobolová

Mezinárodní subjektivita EU

Diplomová práce

Olomouc 2013

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma *Mezinárodní subjektivita EU* vypracovala samostatně a citovala jsem všechny použité zdroje.

V Olomouci dne 28. 6. 2013

.....

Bc. Gabriela Sobolová

Poděkování

Tímto bych ráda poděkovala JUDr. Martinu Faixovi, Ph.D., MJI za cenné rady, připomínky a pomoc, při zpracování mé diplomové práce.

Obsah

Seznam použitých zkratk	6
1. Úvod	7
2. Teoretický základ k danému tématu (problematika subjektivity mezinárodních organizací)	9
2. 1. Vymezení relevantních pojmů	9
2. 2. Původ subjektivity	13
2. 3. Rozsah subjektivity	15
2. 3. 1. Doktrína svěřených pravomocí	16
2. 3. 2. Doktrína implicitních pravomocí	17
2. 4. Projevy subjektivity	19
2. 4. 1. Způsobilost k uzavírání mezinárodních smluv	19
2. 4. 2. Způsobilost k výsadám a imunitám	20
2. 4. 3. Způsobilost k normotvorné činnosti	22
2. 4. 4. Odpovědnost v mezinárodním právu	24
3. Aplikování předešlých závěrů analýzy na problematiku EU	27
3. 1. Historický vývoj	27
3. 1. 1. ES/EU na mezinárodní scéně před přijetím Lisabonské smlouvy	29
3. 1. 2. EU na mezinárodní scéně po přijetí Lisabonské smlouvy	33
3. 2. Přezkoumání rozsahu subjektivity EU	36
3. 2. 1. Doktrína svěřených pravomocí v kontextu EU	36
3. 2. 2. Doktrína implicitních pravomocí v kontextu EU	38
3. 3. Přezkoumání projevů subjektivity Evropské unie	39
3. 3. 1. Možnost uzavírání mezinárodních smluv	39
3. 3. 2. Způsobilost k výsadám a imunitám EU a jejích představitelů	42
3. 3. 3. Normotvorná činnost EU	45
3. 3. 4. Odpovědnost EU v mezinárodním právu (způsobilost k mezinárodně protiprávnímu chování)	47

4. Závěr.....	50
Seznam použitých zdrojů	52
Monografie	52
Příspěvek ve sborníku.....	53
Článek z časopisu	53
Právní předpisy	53
Internetové zdroje	53
Abstrakt	56
Abstract.....	56
Klíčová slova	57
Keywords.....	57

Seznam použitých zkratk

mezinárodní organizace	mezinárodní mezivládní organizace
MSD	Mezinárodní soudní dvůr
OSN	Organizace spojených národů
SEU	Smlouva o Evropské unii
ESUO	Evropské společenství uhlí a oceli
EURATOM	Evropské společenství pro atomovou energii
EHS	Evropské hospodářské společenství
EU	Evropská unie
ES	Evropské společenství
SES	Smlouva o založení evropského společenství
SFEU	Smlouva o fungování Evropské unie
AU	Africká unie
ESD	Evropský soudní dvůr

1. Úvod

Evropská unie představuje v dnešní době nejen významnou politickou i ekonomickou entitu evropského kontinentu, ale také představuje nedílnou součást celého mezinárodního společenství. Tato skutečnost ve spojení s neustále se zvyšující významností jejího vystupování na mezinárodní scéně mě vedla k tomu, abych si zvolila jako téma pro zpracování diplomové práce problematiku mezinárodní subjektivity Evropské unie. Dle mého názoru vytváří právě subjektivita výchozí bod pro to, aby mohla Evropská unie vystupovat v pozici plnohodnotného partnera vůči ostatním subjektům mezi-národního práva.

K posílení jejího postavení bezpochyby přispělo i přijetí Lisabonské smlouvy, a to hlavně ve spojení s explicitním ukotvením subjektivity Evropské unie v rámci primárního práva. Stěžejním časovým mezníkem pro diplomovou práci je tedy přijetí Lisabonské smlouvy.

Možnost vystupovat v rámci mezinárodního práva svým vlastním jménem byla explicitně Evropské unii přisouzena až 16 let od jejího vzniku. Do té doby bylo její vystupování na poli mezinárodního práva velmi omezené a výsadní roli zastávalo Evropské společenství, jež mělo totožnou členskou základnu a bylo zahrnuto v rámci evropské pilířové struktury.

Cílem práce je vymezení problematiky vývoje subjektivity Evropské unie, a to v kontextu obecného pojetí subjektivity mezinárodních organizací. V rámci práce je nejprve věnována pozornost otázce subjektivity mezinárodních organizací, jelikož ta nebyla doposud přímo vyjasněna a pro zpracování problematiky subjektivity Evropské unie bylo potřebné tuto otázku určitým způsobem objasnit v teoretické části práce. Problematice subjektivity mezinárodních organizací je spíše než v rámci české odborné literatury, věnována pozornost v literatuře zahraniční. Jako příklad bych uvedla publikaci finského profesora Jana Klabberse „*Introduction to International Institutional Law*“ či publikaci autorů Nielse Blokera a Henryho Schermerse „*International institutional law*“.

Výzkumná otázka, na kterou bych v rámci zpracování práce ráda našla odpověď, je definována následovně: Jaký byl vývoj problematiky subjektivity Evropské unie? Hypotéza: Subjektivita Evropské unie byla uplatňována i v době, kdy nebyla explicitně ukotvena v primárním právu.

Pro dosažení odpovědi na výzkumnou otázku jsem pro zpracování informací zvolila v první části práce analytickou metodu, přičemž v části druhé jsou v kontextu získaných poznatků zpracovávána fakta, která se vztahují k problematice Evropské unie.

Struktura práce je tvořena dvěma základními kapitolami, které se dále dělí na další podkapitoly. V rámci první části práce je věnována pozornost teoretickému ukotvení daného tématu. Další kapitola je pak zaměřena na propojení poznatků teoretické části práce s již konkrétními skutečnostmi, které se vztahují k Evropské unii.

Z obsahového hlediska prvním, čím bych se chtěla zabývat, je tedy vymezení teoretického základu k danému tématu. Pozornost bude nejprve zaměřena na obecný koncept subjektivity, který je pojímán jako právní pojem. Dále bych ráda charakterizovala problematiku mezinárodní subjektivity a mezinárodní subjektivity mezinárodních organizací.

V druhé části teoretického základu práce bude zaměřena pozornost již na samotný původ subjektivity mezinárodních organizací. A to jak ve světle subjektivní teorie, tak i ve světle objektivní teorie.

Rozsah subjektivity mezinárodních organizací je další materií, které bude v práci věnována pozornost.

Konkrétní projevy subjektivity mezinárodních organizací budou tvořit náplň poslední části teoretického základu práce. Detailněji bude rozebrána problematika způsobilosti mezinárodní organizace uzavírat mezinárodní smlouvy, dále způsobilost k výsadám a imunitám, normotvorná způsobilost, a jako poslední bude definována způsobilost k mezinárodně protiprávnímu chování neboli způsobilost k mezinárodní odpovědnosti.

Další část mé diplomové práce bude věnována aplikaci zjištěných teoretických informací na problematiku mezinárodní subjektivity Evropské unie. Zahrnuta bude jak problematika jejího postavení na poli mezinárodního práva, a to v období před přijetím a po přijetí Lisabonské smlouvy, tak bude rozebrán rozsah a konkrétní projevy její subjektivity.

2. Teoretický základ k danému tématu (problematika subjektivity mezinárodních organizací)

V první části své práce bych ráda ukotvila teoretický základ, který se obecně k dané problematice mezinárodní subjektivity mezinárodních organizací vztahuje, a v jehož kontextu bude v další části práce zpracovávána problematika subjektivity Evropské unie.

2. 1. Vymezení relevantních pojmů

Prvním pojmem, kterému bych se v obecné rovině věnovala, je pojem samotné subjektivity.

Subjektivita může být charakterizována schopností subjektu být nositelem práv a povinností a obecnou způsobilostí k právním úkonům. Tyto dva instituty vytváří její důležité atributy, jež se posléze určitým způsobem projevují navenek daného subjektu.¹ Jedná se o teoretický koncept, který je v obecné rovině uznáván všemi právními systémy.² Záleží pak pouze na konkrétním právním odvětví, v rámci něhož právní subjektivita vznikne, jaký bude její rozsah, a také co bude její podstatou. Pro daný subjekt práva je jeho vlastní právní subjektivita velmi důležitá, jelikož na jejím základě a prostřednictvím ní může prosazovat, a zároveň trvat na svých právech. Je důležité si uvědomit, že různým subjektům jsou přiznána různá práva a povinnosti, z čehož vyplývá, že všechny subjekty práva nedisponují identickými právy a povinnostmi.³

Subjekty, které vystupují v rámci mezinárodního práva, disponují tzv. mezinárodní subjektivitou. Mezinárodní subjektivita zahrnuje určitý předpoklad možnosti založení právních vztahů dle mezinárodního práva, a to entitou mezinárodního práva veřejného.

Mezinárodní subjektivita má své typické projevy, kterými jsou zejména možnost subjektu uzavírat mezinárodní smlouvy, přijímání a vysílání diplomatických zástupců (legační právo), způsobilost k protiprávním úkonům, způsobilost uplatňovat mezinárodní

---

¹ MALENOVSKÝ, Jiří. *Mezinárodní právo veřejné: jeho obecná část a poměr k jiným právním systémům*. 5. podstatně upravené a doplněné vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2008. s. 104 – 105.

² CHENG, Bin. Introduction to Subjects of International Law. In BEDJAOUI, Mohammed. (ed.), *International Law: Achievements and Prospects*. Paris: UNESCO, 1991. s. 23.

³ SHAW, N., Malcolm. *International law*. 4. vydání. Cambridge: Cambridge University Press, 1997. s. 138.

nárok vůči jinému subjektu mezinárodního práva či způsobilost k vnitroorganizační normotvorbě.⁴

Problematice mezinárodní subjektivity mezinárodní mezivládní organizace⁵ (dále jen “mezinárodní organizace”) je poprvé věnována pozornost v rámci poradního posudku Mezinárodního soudního dvora (dále jen “MSD”) ve věci Náhrady škod utrpěných ve službách Organizace spojených národů (dále jen “OSN”).⁶ Proto, aby se mohl tento soudní orgán zabývat vyjádřením k samotnému jádru problematiky žádosti, která mu byla předložena, musel se nejprve vypořádat s jinou otázkou. Konkrétně, zda sama OSN disponuje mezinárodní subjektivitou, na základě níž by mohla vznést nárok náhrady utrpěných škod.

Pro MSD se historicky poprvé otevřela možnost vypořádat se s touto otázkou a zaujmout v rámci této problematiky své stanovisko. Dle vyjádření MSD subjektivita samozřejmě náleží jednotlivým státům, které mají možnost na základě této mezinárodní subjektivity onen nárok vznést. Jedná se o nárok vznesený mezi dvěma si navzájem rovnými subjekty mezinárodního práva, jež požívají přímo mezinárodní subjektivity. Objevuje se zde nicméně otázka, zda má také mezinárodní organizace takový charakter, na základě něhož by jí bylo umožněno chovat se na poli mezinárodního práva obdobným způsobem, jako má možnost se chovat suverénní stát. MSD dospěl k závěru, že mezinárodní organizace je taktéž subjektem mezinárodního práva a požívá tak i ona mezinárodní subjektivitu. Z hlediska obsahového se však nejedná o subjekt mezinárodního práva, jenž by byl svou podstatou totožný suverénnímu státu, z čehož vyplývá, že také subjektivita je od subjektivity státu odlišná.⁷ Přičemž stejně jako u suverénního státu, představuje pro mezinárodní organizaci nejdůležitější konstitutivní prvek, na jehož základě má organizace možnost vystupovat v rámci mezinárodního práva jako nezávislá entita.⁸

---

⁴ MALENOVSKÝ, Jiří. *Mezinárodní právo veřejné: jeho obecná část a poměr k jiným právním systémům*. 5. podstatně upravené a doplněné vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2008. s. 105.

⁵ O mezinárodní organizaci jako o entitě mezinárodního práva je možné hovořit v případě, že dojde k naplnění určitých charakteristických rysů. Mezi tyto rysy je možné zařadit způsob založení dané mezinárodní organizace, existence minimálně jednoho orgánu, který je nezávislý na organické základně členských států a druh subjektů, kterými je daná mezinárodní organizace založena. Těmito subjekty jsou v převážné většině suverénní státy. KLABBERS, Jan. *Introduction to International Institutional Law*. 2. vydání. Cambridge: Cambridge University Press, 2009. s. 9 - 11.

⁶ Jedná se o poradní posudek Mezinárodního soudního dvora ze dne 11. dubna 1949 ve věci Náhrady škod utrpěných ve službách OSN.

⁷ *The advisory opinion of the International Court of Justice on 11 April 1949, Reparation for Injuries Suffered in the Service of the United Nations* [online]. icj-cij.org [cit. červen 2012]. Dostupné na <<http://www.icj-cij.org/docket/files/4/1835.pdf>>.

⁸ BLOKKER, Niels, SCHERMERS, Henry. *International institutional law*. 4. přepracované vydání. Boston: Martinus Nijhoff Publishers, 2003. s. 985.

Období vydání výše zmíněného poradního posudku je dle mého názoru stěžejním a tvoří myšlenkový základ jak pro vznik teoretického pojetí subjektivity popř. mezinárodní subjektivity mezinárodních organizací, tak i pro zkoumání nově vznikajících mezinárodních organizací a teoretického vydefinování jejich postavení v rámci mezinárodního práva.

Při bližším zaměření se na problematiku mezinárodní subjektivity mezinárodních organizací je možné zjistit, že se na poli mezinárodního práva nevyvinula pouze jediná obecně platná teorie, která by se k této problematice vztahovala. V souvislosti s touto problematikou je možné pozorovat vznik různých náhledů na danou oblast, které se od sebe navzájem určitým způsobem odlišují. Debatám, které se k tomuto tématu vztahují, dominují dvě hlavní teorie mezinárodní subjektivity mezinárodních organizací. Jedná se o tzv. teorii subjektivní a teorii objektivní.

Ve světle subjektivní teorie je mezinárodní subjektivita navázána přímo na vůli zakladatelů dané mezinárodní organizace. Můžeme tudíž o této teorii hovořit také jako o teorii volní.⁹ V dnešní době je na tuto teorii pohlíženo autory jako na populárnější.

Na druhé straně existuje tedy teorie objektivní, formované již MSD v rámci poradního posudku, podle které je subjektivita mezinárodní organizace navázána, spíše než na vůli svých zakladatelů, na obecná pravidla mezinárodního práva.¹⁰ Existence objektivní teorie je svým způsobem potvrzena i poradním posudkem MSD ze dne 20. prosince 1980, ve věci výkladu dohody mezi WHO a Egyptem. V rámci posudku byla zdůrazněna vázanost subjektů mezinárodního práva obecnými pravidly mezinárodního práva. Tato myšlenka poukazuje na skutečnost, že rámec partikulárního práva, prosazovaný v rámci subjektivní teorie, je tedy na základě uvedeného tvrzení subjektivitou mezinárodní organizace překročen.¹¹

V poradních posudcích byla ovšem obecně zaměřována pozornost hlavně na mezinárodní organizace obecného (univerzálního) charakteru. Mezinárodní subjektivita tohoto typu mezinárodních organizací je lépe uchopitelná v kontextu objektivní teorie. Může být tedy charakterizována jako objektivní mezinárodní subjektivita. Na druhé straně, pokud by se pozornost zaměřila na povahu subjektivity mezinárodních organizací regionálního

---

⁹ SHAW, N., Malcolm. *International law*. 4. vydání. Cambridge: Cambridge University Press, 1997. s. 910.

¹⁰ KLABBERS, Jan. *Introduction to International Institutional Law*. 2. vydání. Cambridge: Cambridge University Press, 2009. s. 47 - 49.

¹¹ MALENOVSKÝ, Jiří. *Mezinárodní právo veřejné: jeho obecná část a poměr k jiným právním systémům*. 5. podstatně upravené a doplněné vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2008. s. 148.

či speciálního charakteru, byla by lépe uchopitelná v kontextu subjektivity subjektivní, tedy ve světle subjektivní teorie.¹²

Vzniku subjektivity mezinárodních organizací ve světle obou dvou teorií se budu věnovat detailně v rámci další části této práce.

Vedle mezinárodní subjektivity mezinárodních organizací, na základě níž má mezinárodní organizace možnost působit vůči jiným subjektům mezinárodního práva, existuje ještě tzv. vnitřní (interní) subjektivita mezinárodních organizací. V tomto smyslu má mezinárodní organizace možnost působit interně, a tudíž směrem ke svým vlastním orgánům a členským státům. Existence tohoto druhu subjektivity může přímo vyplývat ze zakládacího aktu¹³ dané mezinárodní organizace. Interní subjektivita umožňuje mezinárodní organizaci např. uzavírání pracovních smluv zaměstnanců, smlouvy o převodu movitého či nemovitého majetku či smlouvy týkající se služeb.¹⁴ Interní subjektivita není však subjektivitou mezinárodní, a tudíž o ní nemůžeme říci, že by se jednalo o subjektivitu ve světle subjektivní či objektivní teorie.

Mezinárodní subjektivita se samozřejmě váže k daným subjektům mezinárodního práva. Za základní subjekty jsou považovány suverénní státy. Na přelomu druhé poloviny devatenáctého a první poloviny dvacátého století bylo nemyslitelné, aby subjektem mezinárodního práva byla jiná entita nežli suverénní stát. V polovině dvacátého století zde byla v souvislosti s poradním posudkem MSD ve věci Náhrady škod utrpěných ve službách OSN ze dne 11. dubna 1949 poprvé ze strany MSD uchopena a analyzována problematika týkající se možnosti existence jiného subjektu mezinárodního práva nežli je suverénní stát.¹⁵ Řečeno bylo, že subjekty jakéhokoliv právního systému nemusí být v rámci své právní povahy a rozsahu jeho práv nutně totožné. Z čehož vyplývá, že mezinárodní organizace může být definována jako subjekt mezinárodního práva a tudíž může být nositelem práv a povinností a má tedy způsobilost k uplatňování mezinárodního nároku.

---

¹² DAVID, Vladislav, BUREŠ, Pavel, FAIX, Martin, SLADKÝ, Pavel, SVAČEK, Ondřej. *Mezinárodní právo veřejné s kazuistikou*. 2. aktualizované a přepracované vydání. Praha: Leges, 2011. s. 151.

¹³ Interní subjektivita je stanovena např. v čl. 104 Charty Organizace spojených národů, kde je řečeno, že "Organizace spojených národů požívá na území každého svého člena takové právní způsobilosti, jaká je nutná k výkonu jejích funkcí a k uskutečňování jejích cílů."

¹⁴ VALUCH, Jozef, RIŠOVÁ, Michaela, SEMAN, Radoslav. *Právo medzinárodných organizácií*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011. s. 45.

¹⁵ KLABBERS, Jan. *Introduction to International Institutional Law*. 2. vydání. Cambridge: Cambridge University Press, 2009. s. 38.

Mezinárodní organizace byla jako subjekt mezinárodního práva chápána (ve světle objektivní teorie) ze strany MSD i v posudku ze dne 20. prosince 1980 ve věci výkladu dohody mezi WHO a Egyptem. Zde ji tento soud označil za subjekt mezinárodního práva, jenž je vázán všemi závazky, které pro něj plynou jak z obecných pravidel mezinárodního práva, tak i ze zakládacího aktu, na jehož základě daná mezinárodní organizace vznikla. Zároveň ale i z mezinárodních smluv, jejichž je mezinárodní organizace smluvní stranou.¹⁶

Vedle mezinárodních organizací existují také tzv. nevládní organizace, které podléhají vnitrostátní právní úpravě státu, na jehož území mají své sídlo. Nevládní organizace jsou vytvářeny fyzickými či právníckými osobami¹⁷. Některé nevládní organizace jsou také přímo zapojeny do činnosti mezinárodních organizací. Nicméně samy, na rozdíl od mezinárodních organizací, mezinárodní subjektivitou nedisponují.¹⁸ Některé z nich mají však možnost určitým způsobem mezinárodní vztahy ovlivňovat a tím se podílet i na vývoji mezinárodního práva. Jako příklad těchto nevládních organizací bych uvedla Amnesty International či Greenpeace.¹⁹

Rozlišujícím kritériem mezi mezinárodní a nevládní organizací je primárně povaha právního systému, který je pro danou organizaci rozhodující. Mezinárodní organizace spadají na rozdíl od nevládních organizací do režimu práva mezinárodního.²⁰

2. 2. Původ subjektivity

Původ subjektivity mezinárodních organizací se liší v návaznosti na jednotlivé teorie, jež se k mezinárodní subjektivitě vztahují.

Jako první se zaměřím na definování původu subjektivity mezinárodních organizací v kontextu subjektivní teorie. Z pohledu této teorie vychází subjektivita mezinárodních organizací z vůle jejich zakladatelů, kteří sami rozhodnou o jejím vzniku.²¹ Jedná se tudíž

---

¹⁶ ŠTURMA, Pavel a kol. *Casebook: výběr případů z mezinárodního práva veřejného*. Praha: Univerzita Karlova, 2009. s. 41.

¹⁷ ČEPELKA, Čestmír, ŠTURMA, Pavel. *Mezinárodní právo veřejné*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008. s. 79.

¹⁸ DAVID, Vladislav, BUREŠ, Pavel, FAIX, Martin, SLADKÝ, Pavel, SVAČEK, Ondřej. *Mezinárodní právo veřejné s kazuistikou*. 2. aktualizované a přepracované vydání. Praha: Leges, 2011. s. 151 – 152.

¹⁹ VALUCH, Jozef, RIŠOVÁ, Michaela, SEMAN, Radoslav. *Právo mezinárodních organizací*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011. s. 41.

²⁰ KLABBERS, Jan. *Introduction to International Institutional Law*. 2. vydání. Cambridge: Cambridge University Press, 2009. s. 7.

²¹ SHAW, N., Malcolm. *International law*. 4. vydání. Cambridge: Cambridge University Press, 1997. s. 910.

o tzv. subjektivitu odvozenou.²² Znamená to, že subjektivita mezinárodní organizace nevzniká automaticky tzv. ex lege, ale východiskem se pro ni stává sjednaná partikulární mezinárodní smlouva, na jejímž základě je daná mezinárodní organizace zřízena.²³ Základem pro vznik subjektivitu mezinárodní organizace je v tomto případě určitý konsensus vzniklý mezi státy, jimiž je daná mezinárodní organizace založena. Problém, který v případě této teorie může vyvstat, je neexistence explicitního vyjádření mezinárodní subjektivitu dané mezinárodní organizace v rámci ustanovení zakládacího aktu, přičemž se nejedná o jediný problém, který se v souvislosti s touto teorií může vyskytnout. Další úskalí, které by v tomto případě mohlo nastat, by byl vznik situace, kdy se mezinárodní subjektivita dané mezinárodní organizace stane pouze jakýmsi prázdným pojmem. Ta může sice existovat na základě zakládacího aktu v návaznosti na vyjádření vůle členských států, ale nemusí jimi být v rámci mezinárodního práva nijak využita, jelikož by nebyla uznána jinými subjekty mezinárodního práva. Došlo by tudíž pouze k určitému formálnímu přiznání subjektivitu dané mezinárodní organizaci a ne její plné aplikaci v praxi. Výslovné uznání subjektivitu mezinárodní organizace ze strany ostatních aktérů mezinárodního práva je podle některých autorů klíčové. Naopak podle jiných stačí pouze uznání objektivní spojené s reálným fungováním dané mezinárodní organizace.

Na druhé straně existuje i tzv. objektivní teorie. Ta byla ustanovena na začátku šedesátých let norským právníkem Finnem Seyerstedem.²⁴ Vznik subjektivitu mezinárodní organizace není v tomto případě navázán na ustanovení zakládacího aktu a tudíž od něj odvozená jako je tomu u vzniku subjektivitu v rámci teorie subjektivní. Subjektivita mezinárodní organizace v kontextu objektivní teorie vzniká na základě objektivního faktu její samotné existence.²⁵ Rozhodujícím faktorem pro vznik mezinárodní subjektivitu v tomto okamžiku tedy není vůle zakládajících členských států. Zároveň uznání dané mezinárodní organizace ze strany nečlenských států je v tomto případě neopodstatněné. Podle objektivní teorie požívá mezinárodní organizace subjektivitu po naplnění podmínek stanovených obecným mezinárodním právem, stejně jako je tomu u mezinárodní subjektivitu jednotlivých suverénních států. Výchozí bod pro vznik subjektivitu mezinárodní organizace tak v tomto

---

²² BLOKKER, Niels, SCHERMERS, Henry. *International institutional law*. 4. přepracované vydání. Boston: Martinus Nijhoff Publishers, 2003. s. 989.

²³ ČEPELKA, Čestmír, ŠTURMA, Pavel. *Mezinárodní právo veřejné*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008. s. 80.

²⁴ KLABBERS, Jan. *Introduction to International Institutional Law*. 2. vydání. Cambridge: Cambridge University Press, 2009. s. 47 - 49.

²⁵ SEYERSTED, Finn. *Objective international personality of intergovernmental organizations*. Copenhagen, 1963. s. 45.

případě představuje obecné mezinárodní právo.²⁶ Subjektivita mezinárodních organizací může být tedy ve světle této teorie charakterizována jako originální, neboli subjektivita původní, stejně jako u suverénních států.²⁷

Kromě dvou výše zmíněných dominantních teorií, existuje také další teorie, které se k problematice subjektivity mezinárodních organizací vztahuje, a tvoří zároveň určitý kompromis mezi subjektivní a objektivní teorií. Dle zmíněné teorie vzniká tzv. předpokládaná subjektivita. Zastáncem teorie předpokládané subjektivity je finský profesor Jan Klabbbers. Dle této teorie (tohoto způsobu chápání) je vznik subjektivity navázán na pouhý předpoklad její existence. Mezinárodní subjektivita tedy existuje s ohledem na skutečnost, že mezinárodní organizace jedná takovým způsobem, jako kdyby byla subjektivitou nadána již přímo od jejich zakladatelů. Vykonává takové úkony, jež má možnost vykonávat pouze subjekt, který je mezinárodní subjektivitou nadán. Z tohoto vyplývá, že bez mezinárodní subjektivity by ani takové jednání nebylo možné. Potom je možné říci, že subjekt má předpokládanou mezinárodní subjektivitu. Tato teorie je také určitým způsobem podpořena i ze strany MSD v rámci poradního posudku ve věci Náhrady škod utrpěných ve službách OSN, který uplatnil institut předpokladu existence mezinárodní subjektivity ve vztahu k OSN.²⁸

V rámci dalšího postupu budu uplatňovat právě tuto teorii, jelikož je dle mého názoru možné ji uplatnit v souvislosti s problematikou mezinárodní subjektivity EU.

2. 3. Rozsah subjektivity

V této části práce bude zaměřena pozornost na problematiku rozsahu subjektivity mezinárodních organizací.

Rozsah subjektivity znázorňuje míru, v rámci níž má mezinárodní organizace možnost uplatňovat své pravomoci. Ty jsou na mezinárodní organizaci přenášeny suverénními státy, které se stávají jejími členy. Záleží pak tedy pouze na samotných státech, kolik pravomocí na mezinárodní organizaci přenesou. Rozsah subjektivity jednotlivých mezinárodních organizací se může různit v návaznosti na různorodost členských států a jimi přenesených pravomocí.

---

²⁶ KLABBERS, Jan. *Introduction to International Institutional Law*. 2. vydání. Cambridge: Cambridge University Press, 2009. s. 47 - 49.

²⁷ BLOKKER, Niels, SCHERMERS, Henry. *International institutional law*. 4. přepracované vydání. Boston: Martinus Nijhoff Publishers, 2003. s. 989.

²⁸ KLABBERS, Jan. *Introduction to International Institutional Law*. 2. vydání. Cambridge: Cambridge University Press, 2009. s. 49 - 50.

Mezinárodní organizace je poté kompetentní pouze k takovému jednání, jenž vychází z pravomocí, kterými byla nadána svými členskými státy. Z této skutečnosti vyplývá, že si mezinárodní organizace nemá možnost sama vymezit své pravomoci. Vystává však otázka, o jaké pravomoci se jedná. Odpověď může být nalezena ve dvou doktrínách, které se k dané problematice vztahují. Těmito doktrínami jsou doktrína svěřených pravomocí a doktrína implicitních pravomocí. Nedochází tak k situaci, kdy by se jednotlivé teorie navzájem vylučovaly. Naopak dochází k jejich vzájemnému doplňování, jelikož ve chvíli, kdy není některá pravomoc explicitně upravena v rámci svěřených pravomocí, je možné ji dovodit na základě teorie implicitních pravomocí. Nedochází tedy k situaci, kdy by existovala pouze jedna nebo druhá teorie.

2. 3. 1. Doktrína svěřených pravomocí

Podle názoru MSD mezinárodní organizace nedisponuje obecnými pravomocemi jako je tomu u jednotlivých suverénních států, ale řídí se tzv. principem speciality. Na základě tohoto principu jsou vykonávané pravomoci limitovány prostřednictvím společných zájmů států, jenž dané mezinárodní organizaci tyto pravomoci svěřily.²⁹ Princip speciality, na který MSD odkazuje, by mohl být také nazván principem či doktrínou svěřených pravomocí.

Podstata této doktríny je založena na skutečnosti, že mezinárodní organizace nesmí uplatňovat jiné pravomoci než ty, které jí svěří její členské státy, a to i v případě uplatnění pravomocí směrem k nim samotným.³⁰ Tento princip je vyjádřen např. v čl. 2 odst. 7, čl. 10. A čl. 24 odst. 1 Charty OSN³¹ nebo v čl. 4 odst. 1 a čl. 5 odst. 1 Smlouvy o Evropské unii (dále jen “SEU”).³² Dochází tedy k explicitnímu vyjádření pravomocí, které má mezinárodní organizace možnost uplatňovat, a zároveň jsou přesně vymezeny mantinely jejího působení. V případě uplatňování principu svěřených pravomocí může dojít ke vzniku situace,

---

²⁹ *The advisory opinion of the International Court of Justice on 8 July 1996, Legality of the Use by a State of Nuclear Weapons in Armed Conflict* [online]. icj-cij.org [cit. červen 2012]. Dostupné na <<http://www.icj-cij.org/docket/files/95/7495.pdf>>.

³⁰ BLOKKER, Niels, SCHERMERS, Henry. *International institutional law*. 4. přepracované vydání. Boston: Martinus Nijhoff Publishers, 2003. s. 157.

³¹ Čl. 2 odst. 7. “Žádné ustanovení této Charty nedává Organizaci spojených národů právo, aby zasahovala do věcí, které podstatně patří do vnitřních pravomocí kteréhokoli státu...”, čl. 10 “Valné shromáždění může jednat o všech otázkách nebo věcech, které patří do rámce této Charty nebo se týkají pravomocí a funkcí orgánů touto Chartou stanovených...”, čl. 24 “...svěřují její členové Radě bezpečnosti základní odpovědnost za udržování mezinárodního míru a bezpečnosti a jsou zajedno v tom, že Rada bezpečnosti, vykonávajice své úkoly, jež vyplývají z této odpovědnosti, jedná jejich jménem”.

³² Čl. 4 říká, že “V souladu s článkem 5 náleží pravomoci, které nejsou smlouvami Unii svěřeny, členským státům.”, čl. 5 říká, že “Vymezení pravomocí Unie se řídí zásadou svěřených pravomocí. ...”.

kdy mezinárodní organizace potřebuje uplatnit určitou pravomoc, která není explicitně stanovena v zakládacím aktu. Tato situace může vzniknout v souvislosti s dynamikou prostředí, v rámci něhož mezinárodní organizace existuje a působí. Zároveň také nemohla být ve všech ohledech v době jejího vzniku zakladateli předvídána.

Mezinárodní organizace musí být v tomto ohledu velmi flexibilní a musí disponovat možnostmi reakce na vznik takovýchto situací. To je jí umožněno prostřednictvím tzv. doktríny implicitních pravomocí.

2. 3. 2. Doktrína implicitních pravomocí

Při vymezení doktríny implicitních pravomocí může vyvstat problém jejího jednotného definování, jelikož není možné nalézt v rámci odborné literatury jednu konkrétní definici. V obecné rovině může být řečeno, že existují dvě pojetí implicitních pravomocí, a to pojetí v užším a širším smyslu.

K definování implicitních pravomocí v užším pojetí došlo např. v případě poradního posudku Stálého dvoru mezinárodní spravedlnosti z roku 1928 ve věci Výkladu řecko-turecké dohody³³, kde bylo řečeno, že pravomoc může vyplynout již z jiné existující explicitní pravomoci, což mohou někdy předpokládat obecná ustanovení smlouvy.

K podobnému náhledu na problematiku implicitních pravomocí došlo ze strany soudce Hackwortha v případě poradního posudku MSD ve věci Náhrady škod utrpěných ve službách OSN, podle kterého vznik těchto pravomocí musí vyplynout z pravomocí (nikoli z pouze z funkcí či účelů) výslovně vyjádřených v zakládacím aktu³⁴.

V rámci tohoto poradního posudku došlo ze strany většiny soudců k přiklonění se spíše k tzv. širšímu pojetí implicitních pravomocí. Podle jejich názoru se základem pro vznik implicitních pravomocí stávají funkce nebo účely, které jsou pro danou mezinárodní organizaci příznačné.³⁵

---

³³ Interpretation of Greco-Turkish Agreement of Dec. 1st, 1926, Advisory Opinion, 1928 P.C.I.J. (ser. B) No. 16 [online]. worldcourts.com, [cit. květen 2013]. Dostupné na <http://www.worldcourts.com/pcij/eng/decisions/1928.08.28_greco_turkish.htm>.

³⁴ Poradní posudek Mezinárodního soudního dvora ze dne 11. dubna 1949 ve věci Náhrady škod utrpěných ve službách OSN s. 182.

³⁵ KLABBERS, Jan. *Introduction to International Institutional Law*. 2. vydání. Cambridge: Cambridge University Press, 2009. s. 59 – 61.

Může být tedy říčeno, že implicitní pravomoci vznikají na základě cílů, funkcí nebo explicitně stanovených pravomocí. Pro vznik implicitních pravomocí je důležitá také jejich nezbytnost a podstatnost v návaznosti na výkon již konkrétních funkcí ze strany mezinárodní organizace. Při jejich využití dále nesmí dojít k porušení základních principů a pravidel mezinárodního práva a k narušení systému rozdělení pravomocí uvnitř mezinárodní organizace. Zároveň nesmí dojít k omezení či anulování jiných pravomocí mezinárodní organizace.³⁶ Na základě této doktríny má mezinárodní organizace možnost uplatnit i ty pravomoci, jež nejsou přímo stanoveny v zakládacím aktu, a tím překonává jeho rigiditu. Důležitou roli zde nicméně hraje teleologický výklad ustanovení zakládacího aktu, jenž se při prosazování pravomocí v rámci doktríny implicitních pravomocí uplatňuje. Nikdy ovšem nebude pružnost použitého výkladu a míra překonání rigidity zakládacího aktu u všech mezinárodních organizací identická.³⁷

Podle mého názoru je institut implicitních pravomocí pro mezinárodní organizace velmi podstatný, protože se tak jeho prostřednictvím stávají flexibilní entitou na poli mezinárodního práva. Mezinárodní organizace má tak možnost uplatňovat pravomoci přímo stanovené v rámci zakládacího aktu nebo pravomoci vyplývají z funkcí a účelů, které jsou pro ni rozhodující.

Objevuje se zde otázka, vůči jakým subjektům má mezinárodní organizace možnost své pravomoci uplatňovat. V rámci odpovědi na tuto otázku je zapotřebí brát v úvahu dvě dominantní teorie vztahující se k problematice subjektivity mezinárodních organizací. V návaznosti na tyto teorie se okruh subjektů různí.

Pokud by se zaměřila pozornost na rozsah subjektivity mezinárodní organizace ve světle subjektivní teorie, byl by závěr takový, že k uplatňování jejích pravomocí může docházet pouze tzv. *inter partes*. To znamená, že mezinárodní organizace má možnost uplatňovat své pravomoci pouze vůči svým členským státům, jež jsou signatáři zakládacího aktu, nebo vůči subjektům, které danou mezinárodní organizaci uznají.

---

³⁶ BLOKKER, Niels, SCHERMERS, Henry. *International institutional law*. 4. přepracované vydání. Boston: Martinus Nijhoff Publishers, 2003. s. 179 - 183.

³⁷ MALENOVSKÝ, Jiří. *Mezinárodní právo veřejné: jeho obecná část a poměr k jiným právním systémům*. 5. podstatně upravené a doplněné vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2008. s. 149 – 150.

Na druhé straně pokud mezinárodní organizace uplatňuje své pravomoci vůči všem subjektům mezinárodního práva, jedná se o uplatňování tzv. erga omnes, ke kterému dochází na základě teorie objektivní.³⁸

2. 4. Projevy subjektivity

Před tím, než bych začala věnovat pozornost jednotlivým projevům subjektivity mezinárodních organizací, ráda bych vyjasnila pojmovou nejednotnost, která tuto problematiku doprovází.

Při zaměření pozornosti na definování této oblasti, jak v české, tak i v zahraniční literatuře, není možné nalézt jednotné formální či terminologické uspořádání. V některých publikacích je autory nahlíženo na způsobilost k uzavírání mezinárodních smluv či způsobilost (právo požívat) k výsadám a imunitám a na další jako na konkrétní projevy subjektivity. Za atributy subjektivity jsou v tomto případě považovány způsobilost k právům a povinnostem a způsobilost k právním úkonům.³⁹

Na druhé straně je tato materie v jiných publikacích pojímána odlišným způsobem. V rámci zahraniční literatury se mluví o existenci tzv. indikátorů subjektivity. Za ty jsou považovány způsobilost uzavírat mezinárodní smlouvy, aktivní a pasivní legační právo, být způsobilý ke vznesení nároku a být sám způsobilý v odpovědnostních vztazích.⁴⁰

Pro potřebu psaní své diplomové práce jsem si vybrala termín „projev“, jelikož dle mého názoru je termínem příhodnějším.

2. 4. 1. Způsobilost k uzavírání mezinárodních smluv

Subjekty mezinárodního práva obecně požívají způsobilost k uzavírání smluv. Vzhledem k tomu, že je mezinárodní organizace považována za subjekt mezinárodního práva, je i ona k uzavírání smluv způsobilá.⁴¹ Dle úpravy plynoucí z Vídeňské úmluvy o smluvním právu mezi státy a mezinárodními organizacemi a mezi mezinárodními organizacemi má mezinárodní organizace možnost uzavírat pouze takové smlouvy, které jsou pro výkon funkcí a plnění jejich účelů nezbytné. Již konkrétní způsobilost uzavírat smlouvy by se měla řídit

---

³⁸ VALUCH, Jozef, RIŠOVÁ, Michaela, SEMAN, Radoslav. *Právo medzinárodných organizácií*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011. s. 103.

³⁹ MALENOVSKÝ, Jiří. *Mezinárodní právo veřejné: obecná část*. 2. opravené a doplněné vydání. Brno: Masarykova univerzita, 1997. s. 104 – 105.

⁴⁰ KLABBERS, Jan. *Introduction to International Institutional Law*. 2. vydání. Cambridge: Cambridge University Press, 2009. s. 40.

⁴¹ BLOKKER, Niels, SCHERMERS, Henry. *International institutional law*. 4. přepracované vydání. Boston: Martinus Nijhoff Publishers, 2003. s. 1114.

vždy pravidly dané mezinárodní organizace.⁴² Tuto právní úpravu ovšem do dnešní doby není možné využít,⁴³ jelikož právní dokument, ve kterém je obsažena, není do dnešního dne platný. Uzavírání smluv mezinárodními organizacemi probíhá dnes tedy pouze na základě dlouhodobě ustálené praxe. Způsobilost k uzavírání veškerých smluv není absolutní, jako je tomu u států. Mezinárodní organizace mohou uzavírat pouze ty smlouvy, které plynou vždy z působnosti konkrétní mezinárodní organizace, v jejímž zakládacím aktu je tato možnost někdy i přímo zakotvena.⁴⁴ Explicitní stanovení pravomoci k uzavírání smluv ovšem není podmínkou. Způsobilost k uzavírání smluv se váže také na pravomoc tvorby závazných právních pravidel, k nimž je mezinárodní organizace oprávněna ze strany členských států. V případě, že mezinárodní organizace nedisponuje touto pravomocí, není poté ani způsobilá k uzavírání smluv. Tento názor je zastáván i ze strany Evropského soudního dvora.⁴⁵ Dle mého názoru tento pohled odpovídá hlavně pojetí z pohledu teorie subjektivní, protože zde může být pozorována návaznost způsobilosti mezinárodní organizace k uzavírání smluv na její členské základně. Právě ta explicitně v zakládacím aktu stanoví pravomoc k uzavírání smluv, či dojde k jejímu vzniku na základě pravomocí, kterou na danou mezinárodní organizaci přenesou.

Naopak dle objektivní teorie může vycházet způsobilost k uzavírání smluv z pravidel obecného mezinárodního práva. Nicméně na tomto základě mohou mezinárodní organizace uzavírat takové smlouvy, které spadají pouze do určitého okruhu působnosti. Pravomoci k uzavírání takovýchto smluv nemusí být vymezeny ze strany členské základny, tudíž být promítnuty do předpisů, na základě kterých mezinárodní organizace funguje.⁴⁶

2. 4. 2. Způsobilost k výsadám a imunitám

Dalším projevem subjektivní mezinárodních organizací je způsobilost k výsadám a imunitám. Problematika výsad a imunit se primárně váže k diplomatickým vztahům států.

---

⁴² *Vídeňská úmluva o smluvním právu mezi státy a mezinárodními organizacemi a mezi mezinárodními organizacemi*. [online]. untreaty.un.org [cit. 30. září 2012].

Dostupné na <http://untreaty.un.org/ilc/texts/instruments/english/conventions/1_2_1986.pdf>.

⁴³ *Vídeňská úmluva o smluvním právu mezi státy a mezinárodními organizacemi a mezi mezinárodními organizacemi* vstoupí v platnost dle čl. 85 uložením 35 ratifikační listiny.

⁴⁴ Jako příklad můžeme uvést čl. 43 Charty OSN, kde je stanovena možnost uzavření dohody o poskytnutí ozbrojených sil a pomoci.

⁴⁵ BLOKKER, Niels, SCHERMERS, Henry. *International institutional law*. 4. přepracované vydání. Boston: Martinus Nijhoff Publishers, 2003. s. 1112 - 1115.

⁴⁶ KLABBERS, Jan. *Introduction to International Institutional Law*. 2. vydání. Cambridge: Cambridge University Press, 2009. S. 252.

Ty mohou být zakládány např. k reprezentaci vysílajícího státu v přijímacím státě, k ochraně zájmů vysílajícího státu, k vyjednávání s vládou přijímacího státu či k podpoře přátelských vztahů mezi vysílajícím a přijímajícím státem.⁴⁷

V rámci diplomatických vztahů můžeme odlišovat tzv. aktivní legační právo, které lze charakterizovat jako právo na zastupování diplomatickými zástupci v rámci jiného státu či mezinárodní organizace. Na druhé straně existuje také tzv. pasivní legační právo, které můžeme charakterizovat jako možnost přijímání diplomatických zástupců jiných států.

Pokud bychom se zaměřili na diplomatické vztahy mezinárodních organizací, zjistili bychom, že jejich rozsah je od rozsahu diplomatických vztahů suverénních států odlišný. Mezinárodní organizace má možnost využívat pouze omezený rozsah diplomatických institutů, který se váže vždy na pole působnosti dané organizace.

Mezinárodní organizace má možnost využívat jak aktivního, tak i pasivního legačního práva. Na základě aktivního legačního práva má mezinárodní organizace možnost zřizovat své mise na území přijímacího státu⁴⁸ či v rámci jiných mezinárodních organizací. Při uplatňování pasivního legačního práva dochází k přijímání stálých misí v sídle mezinárodní organizace^{49 50}.

V rámci diplomatických vztahů jsou uplatňovány výsady a imunity. Pojem výsada může být charakterizován jako neaplikovatelnost národního zákonodárství na konkrétní subjekt práva. Pojem imunita zahrnuje vynětí konkrétního subjektu práva z příslušnosti národních soudů.⁵¹

Možnost požívání výsad a imunit, které se vztahují k mezinárodní organizaci, je uplatňována jejími zástupci, a to při jejich účasti na zasedání např. u jiné mezinárodní organizace.⁵²

Výsady a imunity, které požívají zástupci mezinárodní organizace,⁵³ jsou charakterizovány doktrínou funkční nutnosti. Na základě této doktríny je mezinárodní

---

⁴⁷ Funkce diplomatické mise jsou vymezeny v čl. 3 Vídeňské úmluvy o diplomatických stycích.

⁴⁸ Můžeme uvést např. misi Mezinárodní organizace pro migraci v Praze.

⁴⁹ Můžeme uvést např. stálou misi České republiky při Organizaci spojených národů v Ženevě.

⁵⁰ BLOKKER, Niels, SCHERMERS, Henry. *International institutional law*. 4. přepracované vydání. Boston: Martinus Nijhoff Publishers, 2003. s. 1150.

⁵¹ SVOBODA, Pavel. *Právo vnějších vztahů EU*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010. s. 31.

⁵² BLOKKER, Niels, SCHERMERS, Henry. *International institutional law*. 4. přepracované vydání. Boston: Martinus Nijhoff Publishers, 2003. s. 258.

⁵³ Ustanovení o výsadách a imunitách mezinárodní organizace můžeme nalézt v ustanovujícím dokumentu organizace a také v rámci konkrétní dohody o výsadách a imunitách, kterou organizace uzavře. Uvést můžeme

organizace určitým způsobem chráněna před nezákonným zasahováním do jejích vnitřních záležitostí a do výkonu jejích funkcí. Tím dochází i k vymezení rozsahu výsad a imunit, které mají zástupci mezinárodní organizace možnost požívat.⁵⁴ Tato doktrína je důležitá z pohledu garance nezávislého výkonu jejích funkcí.⁵⁵ Konkrétní příklad je možné spatřit např. v rámci Úmluvy o výsadách a imunitách OSN. Zde je přesně vymezeno, za jakých okolností mohou zástupci OSN výsady a imunity požívat.⁵⁶

Při bližším zaměření pozornosti již na obsah výsad a imunit mezinárodních organizací je možné spatřit ve velké části shodu jejich obsahu, a to ve většině případů. Vždy je v rámci jednotlivých protokolů či úmluvách věnována pozornost výsadám a imunitám, které se vztahují obecně ke třem skupinám subjektů. Prvním subjektem je samotná organizace, která má možnost uplatňovat např. nedotknutelnost svých prostor a archivů, nebo osvobození jejích aktiv a majetku od přímých daní, od cel a veškerých dovozních a vývozních zákazů. Dalšími subjekty, na které se výsady a imunity vztahují, jsou zástupci členských států dané organizace. Těm je zaručena např. imunita vůči zatčení nebo vazbě, nedotknutelnost veškerých listin a dokumentů či nedotknutelnost osobních zavazadel. Poslední skupinou jsou úředníci dané mezinárodní organizace, kteří mají zaručeno např. vynětí ze soudní pravomoci, pokud jde o mluvený či psaný projev, kterého se dopustili při výkonu činnosti v rámci organizace nebo nedotknutelnost všech svých úředních listin a dokumentů.⁵⁷

2. 4. 3. Způsobnost k normotvorné činnosti

Způsobnost k normotvorné činnosti umožňuje mezinárodní organizaci detailnější rozpracování ustanovení, jež jsou obsažena v zakládacím aktu a vyplývá přitom ze samotné existence mezinárodní organizace. Tím, že dochází ze strany mezinárodní organizace

---

např. čl. 103 Charty OSN a v Úmluvě o výsadách a imunitách OSN. DAVID, Vladislav, BUREŠ, Pavel, FAIX, Martin, SLADKÝ, Pavel, SVÁČEK, Ondřej. *Mezinárodní právo veřejné s kazuistikou*. 2. aktualizované a přepracované vydání. Praha: Leges, 2011. s. 207.

⁵⁴ Jaké výsady a imunity mohou být garantovány, vůči komu mohou být aplikovány nebo za jakých okolností by se měla organizace výsad a imunit zříci.

⁵⁵ BLOKKER, Niels, SCHERMERS, Henry. *International institutional law*. 4. přepracované vydání. Boston: Martinus Nijhoff Publishers, 2003. s. 252.

⁵⁶ § 14 “ Výsady a imunity se zástupcům členských států poskytují nikoli pro osobní prospěch jednotlivců samotných, nýbrž na zabezpečení nezávislého vykonávání jejich úkolů souvisejících s Organizací spojených národů. ...”.

⁵⁷ Např. Protokol Mezivládní organizace pro mezinárodní železniční přepravu, Protokol o výsadách a imunitách Evropské patentové organizace, Protokol o výsadách a imunitách Evropské organizace pro jaderný výzkum, Všeobecná dohoda o výsadách a imunitách Rady Evropy, Úmluva o výsadách a imunitách Organizace spojených národů, Úmluva o výsadách a imunitách mezinárodních odborných organizací, Vídeňská úmluva o diplomatických stycích.

k utváření vlastních právních aktů, dochází ke vzniku jejího vlastního svébytného právního řádu, jenž je nezávislý na jiných právních řádech. Explicitní vyjádření způsobilosti k normotvorné činnosti ve většině případů není v zakládacím aktu obsaženo, jelikož většinou vyvstává z identity orgánů mezinárodní organizace, které jsou touto pravomocí obdařeny. Právní akty, jejichž terminologie se různí s ohledem na konkrétní mezinárodní organizaci, je možné uplatňovat pouze v intencích dané mezinárodní organizace. Může být tedy řečeno, že vzniklé vnitřní předpisy, které vyvstanou z normotvorné činnosti, se v zásadě vztahují k fungování dané mezinárodní organizace. Na základě tohoto tvrzení může být obecně definován okruh utvářených předpisů. Jedná se především o předpisy týkající se úpravy vnitřních procedur v organizaci, o předpisy týkající se utváření subsidiárních orgánů, o předpisy týkající se obsazení způsobu jednotlivých orgánů organizace, o předpisy týkající se financování či jiné.⁵⁸ Takto vytvořené vnitřní právo se stává závazným pro všechny členské státy dané mezinárodní organizace a jedná se o právo odlišné od zakládacího aktu, které můžeme také nazývat právem druhotným.⁵⁹

Při zaměření pozornosti na způsob tvorby pravidel mezinárodních organizací je možné nalézt tři teorie (způsoby) tvorby pravidel, které se k této problematice vztahují. Jsou jimi “teorie analogie smlouvy”, “teorie delegace” a “teorie legislativní”.

Dle “teorie analogie smlouvy” je vnímán právní akt (rozhodnutí či usnesení) mezinárodní organizace obdobným způsobem jako smlouva. Jeho závaznost je tedy postavena na jednotnosti přijetí a na akceptaci, která je ze strany participujících států provedena.

Druhá teorie, která se váže ke způsobu normotvorby mezinárodních organizací, je “teorie delegace”. Podstatou této teorie je delegování normotvorné pravomoci na mezinárodní organizaci ze strany členských států. Dojde tak z jejich strany k uznání platnosti a závaznosti právních aktů, které mezinárodní organizace přijme. Problémem se v tomto případě může stát vyjádření souhlasu k přijetí právních aktů, jež vyplývají z implicitních pravomocí mezinárodní organizace.

Poslední teorií, která se váže k normotvorbě ze strany mezinárodní organizace, je “teorie legislativní”. Možnost normotvorby ze strany mezinárodní organizace v kontextu této

---

⁵⁸ BLOKKER, Niels, SCHERMERS, Henry. *International institutional law*. 4. přepracované vydání. Boston: Martinus Nijhoff Publishers, 2003. s. 752 – 755.

⁵⁹ DAVID, Vladislav, BUREŠ, Pavel, FAIX, Martin, SLADKÝ, Pavel, SVAČEK, Ondřej. *Mezinárodní právo veřejné s kazuistikou*. 2. aktualizované a přepracované vydání. Praha: Leges, 2011. S. 327 - 333.

teorie plně vyplývá z jejího zakládacího aktu, jelikož je v rámci jeho ustanovení explicitně ukotvena.

Není tedy možné říci, že existuje pouze jediná platná teorie, která by se vázala a kompletně obsáhla normotvornou činnost mezinárodní organizace.⁶⁰

Výše zmíněné se dle mého názoru vztahuje k normotvorné činnosti mezinárodní organizace, která je zaměřena směrem k vnitřnímu fungování dané konkrétní organizace.

Nicméně podle mého názoru se mezinárodní organizace podílí určitým způsobem na i na normotvorné činnosti, jenž má vnější rozměr. Tím, že mezinárodní organizace uzavírá smlouvy s mezinárodním prvkem, utváří určitým způsobem závazná pravidla – závazná pro subjekty, které jsou smluvními stranami dané mezinárodní smlouvy, a tak se nemalou měrou také podílí na tvorbě norem mezinárodního práva veřejného. A dochází tak k tvorbě pramenů mezinárodního práva. Tvorba norem mezinárodního práva tímto způsobem není jediným zdrojem jejich vzniku a jejich existence.

Tento pohled dle mého názoru lze podložit následujícími skutečnostmi.

Obecně je mezinárodní smlouva uzavírána dvěma a více subjekty mezinárodního práva. Mezinárodní organizace má tedy možnost uzavřít tuto smlouvu se třetími státy či jinými mezinárodními organizacemi. Mezinárodní smlouvy jsou součástí mezinárodního práva veřejného – tvoří jeden z pramenů tohoto práva. Vzhledem ke skutečnosti, že zároveň obsahují pravidla – závazné normy, které jsou relevantní pro jednotlivé smluvní vztahy, dochází k normotvorné činnosti s vnějším rozměrem.⁶¹

2. 4. 4. Odpovědnost v mezinárodním právu

Dalším projevem mezinárodní subjektivity, na který bude nyní zaměřena pozornost, je způsobilost k odpovědnosti za protiprávní chování v intencích mezinárodního práva.

Podle teorie práva, může být odpovědnost definována z obecného hlediska jako sekundární právní povinnost sankční povahy, vzniklá na základě porušení primární právní povinnosti.⁶² V intencích mezinárodního práva tak vzniká subjektu povinnost nést právní

---

⁶⁰ KLABBERS, Jan. *Introduction to International Institutional Law*. 2. vydání. Cambridge: Cambridge University Press, 2009. s. 184 – 187, 203.

⁶¹ MALENOVSKÝ, Jiří. *Mezinárodní právo veřejné: jeho obecná část a poměr k jiným právním systémům*. 5. podstatně upravené a doplněné vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2008. s. 174, 180.

⁶² GERLOCH, Aleš. *Teorie práva*. 4. upravené vydání. Plzeň: Aleš Čeněk s.r.o., 2007, s. 179.

následky za porušení norem mezinárodního práva, přičemž tato odpovědnost vzniká přímo tzv. ex lege, a to s ohledem na obecné mezinárodní právo.⁶³ Při porušení mezinárodního závazku (objektivní prvek) dochází tedy k odpovědnosti subjektu (subjektivní prvek) mezinárodního charakteru, který je tímto mezinárodním závazkem vázán.⁶⁴ K porušení mezinárodního závazku může dojít dvěma různými způsoby. Na jedné straně je možné naplnit objektivní prvek tzv. konáním, které zahrnuje aktivní vystupování subjektu mezinárodního práva. Na druhé straně je možné naplnit objektivní prvek odpovědnosti i pasivně, a to tzv. opomenutím neboli nekonáním. Vznik škody opomenutím nastává v případech, kdy subjekt měl ze své pozice konat, nicméně z nějakého důvodu tak neučinil.⁶⁵

I mezinárodní organizace, jako subjekt mezinárodního práva, může být odpovědná za své chování, na základě kterého může dojít k porušení mezinárodně právních závazků. Odpovědnost mezinárodní organizace vyplývá ze zakládacího aktu, tudíž se jedná o odpovědnost vůči smluvní protistraně (dle mého názoru chápáno ve světle subjektivní teorie).⁶⁶

Za své jednání je vždy odpovědná sama mezinárodní organizace, což vyplývá ze skutečnosti, že členské státy tuto danou organizaci založily takovým způsobem, aby jednala na poli mezinárodního práva samostatně. A proto by ani členské státy z jejího jednání neměly být odpovědné.⁶⁷

Odpovědnost mezinárodní organizace plyne z jejího jednání, jež je uskutečňováno v intencích mezinárodního práva. Vznesení mezinárodního nároku proti mezinárodní organizaci je nicméně podmíněno vyčerpáním veškerých “vnitroorganizačních” prostředků ochrany. Těmito prostředky ochrany je myšleno obrácení se nejprve na relevantní orgán⁶⁸ organizace. A dále, pokud není situace vyřešena ze strany tohoto orgánu, až poté vzniká možnost uplatnění nároku před mezinárodní institucí – MSD. Uplatnění nároku ze strany mezinárodní organizace tímto způsobem (před soudním orgánem) nebylo dodnes v rámci mezinárodního

---

⁶³ ONDŘEJ, Jan. *Mezinárodní právo veřejné, soukromé, obchodní*. 1. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk s.r.o., 2004. s. 203.

⁶⁴ DAVID, Vladislav, BUREŠ, Pavel, FAIX, Martin, SLADKÝ, Pavel, SVAČEK, Ondřej. *Mezinárodní právo veřejné s kazuistikou*. 2. aktualizované a přepracované vydání. Praha: Leges, 2011. s. 327.

⁶⁵ ONDŘEJ, Jan. *Mezinárodní právo veřejné, soukromé, obchodní*. 1. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk s.r.o., 2004. s. 204.

⁶⁶ DAVID, Vladislav, BUREŠ, Pavel, FAIX, Martin, SLADKÝ, Pavel, SVAČEK, Ondřej. *Mezinárodní právo veřejné s kazuistikou*. 2. aktualizované a přepracované vydání. Praha: Leges, 2011. s. 333.

⁶⁷ DAVID, Vladislav, BUREŠ, Pavel, FAIX, Martin, SLADKÝ, Pavel, SVAČEK, Ondřej. *Mezinárodní právo veřejné s kazuistikou*. 2. aktualizované a přepracované vydání. Praha: Leges, 2011. s. 216.

⁶⁸ Můžeme chápat, jako orgán soudního typu, nicméně ve většině případů mezinárodních organizací může být viděna absence tohoto typu orgánu.

práva zaznamenáno. Namísto tohoto přístupu se objevují požadavky na vydání tzv. poradního posudku, který je ve svém obsahu závazný pro ty subjekty, které se již předem k respektování posudku zavázaly.⁶⁹

Na dimenzi způsobilosti k odpovědnosti mezinárodní organizace lze nahlížet jako na způsobilost pasivní. Relevantní mezinárodní organizace v tomto okamžiku odpovídá sama za své protiprávní jednání.⁷⁰

Na druhé straně má také mezinárodní organizace, v případě porušení jí garantovaných práv plynoucích z norem mezinárodního práva, možnost uplatnění právního nároku. Možnost vznesení takového nároku nemusí být ovšem explicitně ukotvena v zakládacím aktu, nýbrž jak stanovil MSD ve své rozhodovací činnosti, z něho může pouze vyplývat. K takovému způsobu uplatnění nároku dochází v návaznosti na doktrínu implicitních pravomocí, pokud je to nezbytné pro výkon jejích funkcí. Mezinárodní organizaci vzniká tedy na základě doktríny implicitních pravomocí možnost uplatňovat nárok náhrady škody, a to jak vůči svým členským státům, tak i vůči státům, které netvoří její členskou základnu.⁷¹

MSD se ve svém posudku, jenž je relevantní této problematice, zaměřil hlavně na možnost vznesení nároku náhrady škody oproti státu, který nebyl sám členským státem dané mezinárodní organizace (v tomto případě OSN). Pro uplatnění nároku na náhradu škody se výchozím bodem nestal zakládací akt, nýbrž obecná pravidla mezinárodního práva veřejného.⁷² MSD tedy ve svém výkladu uplatňuje, podle mého názoru, mezinárodní nárok ve světle tzv. objektivní teorie.

Výše zmíněná materie představuje charakteristiku druhé dimenze delikt ní způsobilosti, a to delikt ní způsobilost aktivní⁷³, přičemž v tomto okamžiku je možné mezinárodní organizaci chápat jako subjekt mezinárodního práva, který požívá tzv. aktivní legitimaci.⁷⁴

---

⁶⁹ BLOKKER, Niels, SCHERMERS, Henry. *International institutional law*. 4. přepracované vydání. Boston: Martinus Nijhoff Publishers, 2003. s 1184 – 1186.

⁷⁰ SVOBODA, Pavel. *Právo vnějších vztahů EU*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010. s. 72.

⁷¹ ŠTURMA, Pavel a kol. *Casebook: výběr případů z mezinárodního práva veřejného*. Praha: Univerzita Karlova, 2009. s. 29.

⁷² ŠTURMA, Pavel a kol. *Casebook: výběr případů z mezinárodního práva veřejného*. Praha: Univerzita Karlova, 2009. s. 29 - 32.

⁷³ TICHÝ, Luboš a kol. *Evropské právo*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011. s. 795.

⁷⁴ SVOBODA, Pavel. *Právo vnějších vztahů EU*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010. s. 71.

3. Aplikování předešlých závěrů analýzy na problematiku EU

Tuto část práce bych ráda věnovala aplikaci teoretických poznatků z první části práce již na konkrétní problematiku, která je s fungování EU spojena.

3. 1. Historický vývoj

Suverénní státy na evropském kontinentě neexistují samostatně ve vzduchoprázdnu. Mezi těmito státy se utváří vztahy, které vznikají vždy na základě určitého druhu spolupráce. Tuto spolupráci je možné také nazvat pojmem integrace. Výsledkem integračního procesu může být v konečné fázi entita, kterou je možné charakterizovat jako mezinárodní organizaci. Jedná se o nadstátní organizaci, vznikající na základě demokratického vývoje v jednotlivých členských státech, jež ve prospěch mezinárodní organizace omezují svoji suverenitu.⁷⁵

EU není v rámci evropského kontinentu prvním integračním uskupením, které v této části světa vzniklo. Integrační proces v Evropě probíhal již v období, kdy zde vznikaly samostatné státy. Nicméně význačným mezníkem pro vznik významných i méně významných integračních uskupení na tomto kontinentu se stalo období po 2. světové válce. Ve válkou zničené a vyčerpané Evropě se začaly objevovat tendence znovusjednocení a postupné obnovy zpřetrhaných vztahů. Důvody pro utvoření určitého rámce pro spolupráci evropských států měly různý charakter. Jednalo se jak o důvody politicko-bezpečnostního charakteru, tak i o důvody ekonomické. Hlavním cílem se nicméně stalo odstranění negativních vztahů mezi evropskými státy (hlavně mezi Francií a Německem), které by ve svém výsledku vedlo ke sjednocení evropských států v jeden celek, jež by byl schopný konkurovat ostatnímu světu. A to hlavně ve sféře ekonomické, na základě čehož by došlo k výkonnostnímu zvýšení ekonomik evropských států, a zároveň by se promítlo do možnosti stát se konkurenceschopnými subjekty na mezinárodním poli.⁷⁶

Mezi první iniciativy o utvoření integračního uskupení v Evropě patří např. návrh Winstona Churchilla na založení Spojených států evropských, prostřednictvím kterých mělo dojít k revitalizaci vztahů již zmíněné Francie a Německa. Dalším integračním uskupením, jehož vznik měl vést k utužení vztahů evropských států, byl projekt Ernesta Bevena – Západní unie, jež byla v roce 1954 přejmenována na Západoevropskou unii. Zaměření bylo směřováno

---

⁷⁵ TICHÝ, Luboš a kol. *Evropské právo*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011. s. 3.

⁷⁶ HAMULÁK, Ondrej, STEHLÍK, Václav. *Praktikum práva Evropské unie: ústavní základy a soudnictví*. 1. vydání. Praha: Leges, 2011. s. 12 – 13.

hlavně na problematiku vojenského (obrného) charakteru s důrazem na vojenskou pomoc v případě ozbrojeného útoku na jednu ze smluvních stran. Vznik Západoevropské unie byl chápán jako náhrada za jinou formu evropského integračního uskupení v této oblasti - Evropské obranné společenství, které realizováno nebylo.

Mezi velmi významné integrační iniciativy v Evropě neodmyslitelně patří také vznik Rady Evropy, která představovala mezinárodní organizaci zaměřenou na problematiku ochrany lidských práv. S ohledem na její význam zaujímá v dnešní době hned po EU druhé místo na žebříčku nejdůležitějších integračních uskupení Evropy.⁷⁷

V rámci dalšího rozšiřování a prohlubování integračních vztahů v Evropě došlo v dubnu 1951 ke vzniku integračního uskupení zaměřeného na ekonomickou spolupráci v oblasti těžkého průmyslu, které neslo název Evropské společenství uhlí a oceli (dále jen „ESUO“). ESUO bylo prvním integračním subjektem, který byl postaven na supranacionálním⁷⁸ (nadstátním) základě. Tento způsob integrování evropských států je možné spatřit i v dnešní době, jelikož se jedná o základní charakteristický prvek, jenž je využíván v evropském integračním procesu. Postupem času se začala objevovat potřeba integrace i v jiných sektorových oblastech, jimiž byla např. oblast mírového využití jaderné síly. Tato potřeba vyústila v březnu 1957 ve vznik Evropského společenství pro atomovou energii (dále jen „EURATOM“).

Avšak prvním integračním uskupením, které mělo svým zaměřením univerzální supranacionální povahu, bylo Evropské hospodářské společenství (dále jen „EHS“), jež vzniklo také v březnu 1957. Cílem EHS bylo zřízení společného trhu, který by poté vedl ke sblížení hospodářské politiky členských států a jejímu postupnému růstu, stabilitě, zvyšování životní úrovně i lepším a těsnějším vztahům mezi samotnými členskými státy.

V průběhu času docházelo k prohlubování integračních snah v rámci EHS a zároveň i k rozšiřování samotné členské základny. Nicméně zásadním milníkem v evropském integračním procesu se stal rok 1992 (resp. 1993), kdy došlo od roku 1957 k nejvýznamnější

---

⁷⁷ TICHÝ, Luboš a kol. *Evropské právo*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011. s. 8 - 9.

⁷⁸ Supranacionalitu je možné charakterizovat principem svěřením částí pravomocí suverénních států na organizaci, která se stává subjektem, jenž pak tyto pravomoci realizuje. Pro dosažení stanovených cílů, je pak pro jednotlivé suverénní státy efektivnější, aby svěřily výkon některých svých pravomocí nadstátní entitě, která dokáže poté těchto cílů rychleji a efektivněji docílit. HAMULÁK, Ondřej, STEHLÍK, Václav. *Praktikum práva Evropské unie: ústavní základy a soudnictví*. 1. vydání. Praha: Leges, 2011. s. 20 - 21.

změně základacích smluv přijetím tzv. Maastrichtské smlouvy, na jejímž základě vznikla Evropská unie (dále jen „EU“).⁷⁹

3. 1. 1. ES/EU na mezinárodní scéně před přijetím Lisabonské smlouvy

Přijetím Maastrichtské smlouvy, která s sebou přinesla vznik EU, došlo jak k formálním, tak i dalším změnám. Došlo např. k přejmenování EHS na Evropské společenství (dále jen „ES“) nebo ke kodifikování tzv. pilířové struktury, na níž v minulosti byla EU vystavěna.

Pilířová struktura se skládala ze tří pilířů. První pilíř byl tvořen Evropskými společenstvími (ESUO, EURATOM, ES). Druhý pilíř zahrnoval Společnou zahraniční a bezpečnostní politiku a poslední třetí pilíř byl zaměřen na Spolupráci ve věcech justice a vnitra (resp. oblast Policejní a justiční spolupráce ve věcech trestních).⁸⁰ Obecně byl první pilíř nazýván pilířem komunitárním, přičemž další dva byly charakterizovány jako pilíře unijní.

Pilířová struktura poukazuje i na skutečnost, že vzniklá EU nenahradila doposud fungující Evropská společenství. Ta představovala podstatnou základnu, na níž byla EU vystavěna. S ohledem na zmíněná fakta představovala EU svým charakterem úplně nový stupeň integrace evropských států. V rámci jednotlivých pilířů probíhala spolupráce mezi jednotlivými členskými státy na různých úrovních. V tzv. prvním pilíři probíhala spolupráce na základě využití metody supranacionality, při které dochází k přenesení části pravomocí ze strany členských států na nadnárodní entitu. Na rozdíl od prvního pilíře spolupráce v rámci druhého a třetího pilíře na této platformě probíhat nemohla. I přesto, že existovala velmi silná potřeba jednotné regulace daných oblastí, nebylo možné s ohledem na tyto oblasti, představující pro členské státy velmi citlivé otázky, tento způsob spolupráce uplatnit. Z tohoto důvodu zůstal v oblastech druhého a třetího pilíře způsob spolupráce pouze na mezivládní úrovni. V těchto oblastech je možné na EU pohlížet spíše než jako na mezinárodní organizaci jako na určité fórum pro diskusi suverénních států.

---

⁷⁹ TICHÝ, Luboš a kol. *Evropské právo*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011. s. 15 - 22.

⁸⁰ TICHÝ, Luboš a kol. *Evropské právo*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011. s. 22 - 23.

Na tuto skutečnost poukazuje i fakt, že EU při jejím vzniku nebyla explicitně přiznána subjektivita.⁸¹ V této souvislosti vzniká otázka, jakým způsobem je možné EU charakterizovat jako subjekt práva, konkrétněji práva mezinárodního. A jaké má mezinárodně právní postavení.

Při zaměření pozornosti se na EU z pohledu obecného mezinárodního práva je možné zjistit, že nevykazovala veškeré charakteristické znaky mezinárodní organizace, a tudíž nemohla být za tento subjekt mezinárodních práva přímo pokládána. Hlavním důvodem byla její strukturální pilířová výstavba. V rámci prvního pilíře mohly být s ohledem na nadstátní charakter Evropských společenství stanoveny jejich pravomoci i působnost (jako příklad je možné uvést pravomoc uzavírat mezinárodní smlouvy). Zároveň zde fungovala i institucionální struktura. Podmínky plynoucí z obecného mezinárodního práva, které se vztahují ke vzniku mezinárodní organizace, byly naplněny. Nicméně na druhé straně, v oblastech druhého a třetího pilíře, kde si členské státy ponechávaly rozhodovací pravomoci, existoval, jak bylo výše zmíněno, mezivládní způsob spolupráce. Na základě tohoto druhu spolupráce nebylo možné stanovit pravomoci ani působnost EU. A nemohlo tedy dojít k naplnění podstaty mezinárodní organizace, vztahující se k přenosu části pravomocí suverénních států na nadnárodní subjekt.

V návaznosti na výše zmíněné důvody a v souvislosti se skutečností, že Evropská společenství tvořila základ pro vznik EU (tím, že byla zahrnuta do prvního pilíře) začala být EU charakterizována jako mezinárodní organizace, tzv. *sui generis*.⁸²

Dle mého názoru a s ohledem na skutečnost, že objektivní teorie vzniku subjektivity mezinárodních organizací vychází z předpokladu, že dojde k naplnění podmínek stanovených obecným mezinárodním právem, přičemž v případě EU k tomuto naplnění podmínek nedošlo, nemohlo dojít na tomto základě ani ke vzniku mezinárodní subjektivity EU. Na druhé straně a v návaznosti na subjektivní teorii vzniku subjektivity mezinárodních organizací, kdy je její vznik navázán na explicitní ukotvení v ustanovení zakládacího aktu a poté na její následné uznání ze strany dalších subjektů mezinárodního práva, nebyl možný vznik mezinárodní subjektivity EU přímo ani na základě této teorie.

---

⁸¹ HAMULÁK, Ondrej, STEHLÍK, Václav. *Praktikum práva Evropské unie: ústavní základy a soudnictví*. 1. vydání. Praha: Leges, 2011. s. 22 - 23.

⁸² CIHELKOVÁ, Eva, ŠVARC, Zbyněk, BIČ, Josef. – [online]. ces.vse.cz, 14. září 2010 [cit. 9. května 2013]. Dostupné na <ces.vse.cz/wp-content/cihelkova-svarc-bic.pdf>.

Na problematiku subjektivity EU před přijetím Lisabonské smlouvy není možné nalézt jednotný pohled. Zastáván byl na jedné straně názor neexistence subjektivity EU v návaznosti na skutečnost, že se jedná pouze o mezivládní mechanismus, v rámci něhož dochází pouze ke společnému jednání členských států. Setkat se můžeme také s pohledem odlišným. Tím, že byla EU uznána i jinými aktéry na poli mezinárodního práva i bez jejího jasně definovatelného právního statusu, dochází určitým způsobem i k uznání její subjektivity, v různé intenzitě. Hovořit můžeme např. o implicitní subjektivitě či o subjektivitě předpokládané.

Při zaměření se na problematiku subjektivity EU ve světle poradního posudku MSD ve věci Náhrady škod utrpěných ve službách OSN, je možné dosáhnout závěru, že explicitní vyjádření subjektivity (na které se odvolává subjektivní teorie vzniku subjektivity) netvoří nepřekonatelnou podmínkou její určité existence. Charta OSN také takovéto explicitní vyjádření neobsahovala. Z uvedeného vyplývá, že absence explicitního uznání subjektivity EU v SEU není sama o sobě překážkou pro její existenci. Nicméně subjektivita, kterou by disponovala EU, by nebyla ani svým rozsahem totožná se subjektivitou, která byla přiznána v rámci zmíněného poradního posudku OSN.⁸³

Při přiklonění se k názoru, že EU disponovala určitým druhem subjektivity, by byla, dle mého názoru, její existence navázána spíše na teorii tzv. předpokládané subjektivity či implicitní. Výchozím bodem by se pro její vznik staly implicitní pravomoci. Tvrzení o existenci určitého druhu subjektivity je podpořeno i přijetím Amsterodamské smlouvy, na základě které byla doplněna SEU o čl. 24. Ten se stal relevantním článkem ustavujícím možnost EU pro uzavírání mezinárodních smluv (dohod) v oblasti Společné zahraniční a bezpečnostní politiky (oblast druhého pilíře) a čl. 38 SEU relevantní pro oblast Policejní a justiční spolupráce ve věcech trestních (oblast třetího pilíře). Přijetím Amsterodamské smlouvy tak došlo ve své podstatě k posílení jejího postavení na mezinárodní scéně. Určité přiznání části jakési subjektivity EU se tak váže striktně na tyto dvě oblasti.⁸⁴

---

⁸³ *The Reparation for injuries case revisited: The Personality of the european union* [online]. mpil.de, 2000 [cit. 10. května 2013]. Dostupné na <www.mpil.de/shared/data/pdf/.../gautier_4.pdf>.

⁸⁴ CHLAPCOVÁ, Ivana, TRÁVNÍČKOVÁ, Zuzana. *Právní subjektivita Evropské unie, Význam, vývoj a právní úprava* [online]. vse.cz [cit. 10. května 2013]. Dostupné na <www.vse.cz/polek/download.php?jnl=aop&pdf=259.pdf>.

Mezinárodně právní i vnitřní subjektivita byla přiznána explicitně pouze Evropským společenstvím,⁸⁵ jako součástí EU, přičemž jejich rozsah byl omezen s ohledem na zakládací a revidující smlouvy, ve kterých byly stanoveny jejich pravomoci.⁸⁶ Zároveň ve světle a v souladu se subjektivní teorií byla subjektivita ES uznána i většinou členů mezinárodního společenství.⁸⁷

Na druhé straně k explicitnímu přiznání mezinárodní subjektivity EU nedošlo ani na základě přijetí žádné ze smluv, které pozměňovaly zakládací smlouvy.

Významným okamžikem se v této problematice stalo až přijetí Lisabonské smlouvy.

Důležité je také vymezení skutečnosti, jakým způsobem vystupovala EU na poli mezinárodního práva do okamžiku přijetí a následné účinnosti Lisabonské smlouvy.

Tím, že nebyla EU explicitně přiznána subjektivita, bylo její vystupování v rámci mezinárodního práva poněkud složité a do jisté míry značně omezené, jelikož se sama svým jménem stát stranou mezinárodní smluv nemohla a tím pádem nezaujímala místo plnohodnotného aktéra na mezinárodní scéně. Vstup EU do mezinárodních vztahů navázaných na první pilíř chrámové struktury EU byl možný pouze prostřednictvím uzavírání tzv. smíšených smluv, přičemž jedna strana těchto smluv byla reprezentována Evropskými společenstvími spolu s členskými státy (ty tvořily také základnu EU) a na druhé straně pak stály zúčastněné třetí státy.⁸⁸

---

⁸⁵ Subjektivita je ES přiznána na základě čl. 281 „Společenství má právní subjektivitu“, čl. 282 „Společenství má v každém z členských států nejširší způsobilost k právům a právním úkonům, jakou jejich vnitrostátní právo přiznává právnickým osobám; Společenství může zejména nabývat a zcizovat movitý i nemovitý majetek a vystupovat před soudem. Pro tento účel je zastupováno Komisí“ Konsolidované znění Smlouvy o založení Evropského společenství. Úř. věst. C 325, 24. 12. 2002, s. 33 – 154.

EURATOMu je přiznána subjektivita na základě ustanovení čl. 184 „Společenství má právní subjektivitu.“, čl. 185 „Společenství má v každém z členských států nejširší způsobilost k právům a právním úkonům, jakou jejich vnitrostátní právo přiznává právnickým osobám; Společenství může zejména nabývat a zcizovat movitý i nemovitý majetek a vystupovat před soudem. Pro tento účel je zastupováno Komisí.“ Konsolidované znění Smlouvy o založení Evropského společenství pro atomovou energii Úř. věst. C 327, 26. 10. 2012 S. 1 – 107.

⁸⁶ CIHELKOVÁ, Eva, ŠVARC, Zbyněk, BIČ, Josef.

–
[online]. ces.vse.cz, 14. září 2010 [cit. 9. května 2013]. Dostupné

na <ces.vse.cz/wp-content/cihelkova-svarc-bic.pdf>.

⁸⁷ HERBOCZKOVÁ, Jana. Mezinárodní právní subjektivita ES/EU a jejich postavení v mezinárodních vztazích. *Jurisprudence*, 2008, roč. 17, č. 2, s. 25 – 33.

⁸⁸ Jako příklad můžeme uvést např. Evropsko-středomořskou dohodu zakládající přidružení mezi Evropskými společenstvími a jejich členskými státy a **Tuniskou republikou**, Evropsko-středomořská dohoda zakládající přidružení mezi Evropskými společenstvími a jejich členskými státy a státem **Izrael** nebo Dohodu o stabilizaci a přidružení mezi Evropskými společenstvími a jejich členskými státy a **Chorvatskou republikou**.

Způsobilost k uzavírání smluv, která ze subjektivity vyplývá, a dále způsob jejich uzavírání, byla ES přiznána na základě čl. 300⁸⁹ Smlouvy o založení Evropského společenství (dále jen „SES“).⁹⁰ V kontrastu s čl. 300 může být zmíněn čl. 24 SEU.⁹¹ Na základě tohoto článku měla EU resp. Rada Evropské unie pravomoc uzavírat dohody spadající do oblasti druhého a třetího pilíře. Nicméně není možné přímo říci, že by subjektivita EU na tomto základě vznikla.⁹²

Subjektivita nebyla EU v teoretické rovině explicitně přiznána, nicméně v návaznosti na ustálenou praxi v oblasti druhého a třetího pilíře, může být konstatováno, že subjektivita byla EU přiznána implicitně.⁹³

I přes skutečnost že EU nepožívala explicitně přiznanou subjektivitu (vnější - mezinárodní) se podle mého názoru chovala a vystupovala na poli mezinárodního práva obdobným způsobem, jako kdyby subjektivitou disponovala. Toto tvrzení lze odvodit také z jejího působení v rámci druhého a třetího pilíře.

3. 1. 2. EU na mezinárodní scéně po přijetí Lisabonské smlouvy

Postavení EU se v souvislosti s přijetím Lisabonské smlouvy, která nabyla účinnosti v prosinci roku 2009, poněkud změnilo. Změny ke kterým došlo, jsou navázány jak na formální charakter EU, tak se promítají i do problematiky jejího působení na mezinárodní scéně.

Přijetím Lisabonské smlouvy dochází primárně ke změně dokumentů, na základě kterých jsou činnosti EU regulovány. Výchozími dokumenty se stávají novelizovaná SEU, jež v sobě obsahuje ustanovení Maastrichtské smlouvy, která jsou samozřejmě ve znění později přijatých pozměňovacích smluv, a dále je její činnost regulována Smlouvou o fungování

---

⁸⁹ čl. 300 říká, že „Předpokládá-li tato smlouva uzavření dohod mezi Společenstvím a jedním nebo více státy nebo mezinárodními organizacemi, předloží komise doporučená Radě, která zmocní Komisi zahájit nezbytná jednání. ...“ Konsolidované znění Smlouvy o založení Evropského společenství. Úř. věst. C 325, 24. 12. 2002, s. 33 – 154.

⁹⁰ HERBOCZKOVÁ, Jana. Mezinárodní právní subjektivita ES/EU a jejich postavení v mezinárodních vztazích. *Jurisprudence*, 2008, roč. 17, č. 2, s. 25 – 33.

⁹¹ Čl. 24 říká, že „Je-li k provedení této hlavy nezbytné uzavřít dohodu s jedním nebo více státy nebo mezinárodními organizacemi, může Rada zmocnit předsednictví, aby za tímto účelem zahájilo jednání, případně s podporou Komise. Takové dohody uzavírá Rada na doporučení předsednictví. ...“.

⁹² CIHELKOVÁ, Eva, ŠVARC, Zbyněk, BIČ, Josef.

[online]. ces.vse.cz, 14. září 2010 [cit. 9. května 2013]. Dostupné

na <ces.vse.cz/wp-content/cihelkova-svarc-bic.pdf>.

⁹³ SYLLOVÁ, Jindřiška a kol. *Lisabonská smlouva: komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010. s. 169.

Evropské unie (dále jen „SFEU“), u které tvoří základ pro její vznik SES.⁹⁴ Se změnou výchozích dokumentů, které slouží jako základ pro fungování EU, se změnil i její dosavadní právní status, jelikož se stává právní nástupkyní ES, což je stanoveno i čl. 1 SEU.⁹⁵

Důležité je říci, že EU nahradila pouze ES nikoli EURATOM, který zůstává i nadále samostatným subjektem mezinárodního práva.

Podstatnou skutečností, která se objevuje v souvislosti s přijetím Lisabonské smlouvy, je explicitní přiznání subjektivity EU (což je navázáno na skutečnost jejího právního nástupnictví k ES). Obecné přiznání subjektivity vyplývá z čl. 47 SEU⁹⁶, který může být v širším kontextu chápán jako základ pro tzv. vnější subjektivitu, od níž se odvozuje její postavení vůči mezinárodnímu společenství.⁹⁷

Charakterizovat ji můžeme jako subjektivitu partikulární a odvozenou, přičemž její rozsah je odvozen od pravomocí, kterými EU na poli mezinárodního práva disponuje.

Mezi projevy subjektivity EU můžeme zahrnout hlavně pravomoc k uzavírání mezinárodních smluv, pravomoc nést smluvní odpovědnost a odpovědnost za protiprávní chování, právo na diplomatické zastoupení a další.⁹⁸ Ze SFEU nicméně vyplývá tzv. vnitřní (interní) subjektivita EU⁹⁹ stejným způsobem, jako byla dříve ustanovena pro ES. Tuto subjektivitu EU požívá v případech, kdy vystupuje jako samostatný subjekt práva v rámci právního prostředí (vnitrostátního práva) členských států.

Přiznání subjektivity EU neodmyslitelně souvisí s další změnou, ke které v souvislosti s přijetím Lisabonské smlouvy došlo.

Touto skutečností, kterou musíme v souvislosti s Lisabonskou smlouvou věnovat více pozornosti, je odbourání tzv. chrámové struktury EU, což jinými slovy znamená zrušení rozdělení do tří pilířů, na kterých byla dosud EU postavena a jejich následné sloučení v jeden celek. Tím, že byla EU přiznána subjektivita, na což navazuje její ustanovení právní nástupkyní ES, pozbylo rozdělení EU do třech pilířů svůj smysl. EU má nyní pravomoc

---

⁹⁴ HAMUĚÁK, Ondrej, STEHLÍK, Václav. *Praktikum práva Evropské unie: ústavní základy a soudnictví*. 1. vydání. Praha: Leges, 2011. s. 16.

⁹⁵ Čl. 1 SEU říká, že „...Unie nahrazuje Evropské společenství a je jeho nástupkyní“.

⁹⁶ Čl. 47 SEU říká „Unie má právní subjektivitu“.

⁹⁷ CIHELKOVÁ, Eva, ŠVARC, Zbyněk, BIČ, Josef.

– [online]. ces.vse.cz, 14. září 2010 [cit. 9. května 2013]. Dostupné

na <ces.vse.cz/wp-content/cihelkova-svarc-bic.pdf>.

⁹⁸ SYLLOVÁ, Jindřiška a kol. *Lisabonská smlouva: komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010. s. 169.

⁹⁹ Vnitřní subjektivita je stanovena čl. 335, který říká „Unie má v každém z členských států nejširší způsobilost k právům a právním úkonům, jakou jejich vnitrostátní právo přiznává právnickým osobám; Unie může zejména zcizovat movitý i nemovitý majetek a vystupovat před soudem. Pro tento účel je zastupována Komisí. ...“.

vstupovat do vztahů vznikajících na mezinárodní scéně již pod vlastním jménem, a to i v oblasti původního prvního pilíře, kde to bez explicitního přiznání subjektivity dříve nebylo možné.

Formálně sice došlo ke sloučení pilířové struktury do jednoho celku, nicméně v praxi zůstává stále oblast původního druhého pilíře – Zahraniční a bezpečnostní politika určitým způsobem izolovaná. Toto tvrzení je možné podložit faktem, že i nadále zůstávají pravomoci v této oblasti primárně členským státům. Těm náleží rozhodovací pravomoc, z čehož je možné dovodit, že spolupráce probíhá i nadále na mezivládní úrovni a členské státy si tak svoje primární postavení v rámci rozhodovací činnosti zachovávají.

Na základě všech výše uvedených faktů je možné o EU hovořit jako o subjektu mezinárodního práva se statusem mezinárodní organizace. Přijetím Lisabonské smlouvy se tak EU stává i formálně plnohodnotným partnerem pro ostatní subjekty mezinárodního práva.¹⁰⁰

Při charakterizování a aplikaci některých ze dvou hlavních teoretických přístupů způsobu vzniku subjektivity (mezinárodní subjektivity) EU, jednalo by se pravděpodobně dle mého názoru o vznik vyplývající ze subjektivní teorie. Jelikož tento způsob vzniku subjektivity je příznačný právě pro mezinárodní organizace regionálního charakteru. Na základě Lisabonské smlouvy došlo k jejímu explicitnímu přiznání, a zároveň je i EU plně uznávaná ostatními subjekty práva, které s ní rozvíjejí na této úrovni právní vztahy. Z toho vyplývá, že je i ze strany ostatních subjektů mezinárodního práva plně akceptována a uznána jako plnohodnotný subjekt mezinárodního práva.

V tento moment můžeme o EU říci, že se jedná o plnohodnotnou mezinárodní organizaci, jelikož splňuje veškeré podmínky, které jsou pro mezinárodní organizaci stanoveny judikaturou MSD. Mezi tyto podmínky spadá založení na základě mezinárodní smlouvy, permanentní orgány, pravomoci uplatňované na mezinárodní úrovni i na úrovni členských států a samotné využívání těchto pravomocí.¹⁰¹

Ráda bych zde nějakým způsobem shrnula vystupování EU v oblasti vnějších vztahů před přijetím a po přijetí Lisabonské smlouvy, přičemž je možné dojít k následujícímu závěru.

---

¹⁰⁰ CIHELKOVÁ, Eva, ŠVARC, Zbyněk, BIČ, Josef.

[online]. ces.vse.cz, 14. září 2010 [cit. 9. května 2013].

Dostupné na <ces.vse.cz/wp-content/cihelkova-svarc-bic.pdf>.

¹⁰¹ SVOBODA, Pavel. *Úvod do evropského práva*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010. s. 17.

Po přijetí Lisabonské smlouvy je možné dle mého názoru hovořit o vzniku subjektivity EU na základě subjektivní teorie. O její existenci není možné již v dnešní době polemizovat i v návaznosti na její explicitní ukotvení v primárním právu. Nicméně i před přijetím Lisabonské smlouvy docházelo k vystupování EU v rámci mezinárodních vztahů, a tudíž byla ostatními subjekty mezinárodního práva chápána jako subjekt s mezinárodní subjektivitou i přes skutečnost, že jí nebyla explicitně členskými státy přiznána. Subjektivita EU v té době nemohla vzniknout na základě subjektivní ani na základě objektivní teorie, jelikož nenaplnovala předpoklad pro to, aby vznikla na základě alespoň jedné z těchto dominujících teorií, které se k této problematice vztahují.

V tomto ohledu bych se pravděpodobně přiklonila k teorii, která je zastávána finským profesorem Janem Klappersem, a to teorie o tzv. předpokládané subjektivitě mezinárodní organizace.

3. 2. Přezkoumání rozsahu subjektivity EU

Tím, že může být nyní EU považována za plnohodnotnou mezinárodní organizaci na základě splnění podmínek stanovených ze strany MSD, má bez dalšího možnost plně uplatňovat pravomoci, jež jí byly ze strany členských států svěřeny.

3. 2. 1. Doktrína svěřených pravomocí v kontextu EU

Od rozsahu svěřených pravomocí je možné odvodit i samotný rozsah subjektivity, stejně jako je tomu u ostatních mezinárodních organizací.

Princip svěřených pravomocí je považován za jeden z hlavních institutů evropského práva. Charakterizuje způsob, jakým mají orgány EU možnost jednat. Ukotven je v primárním právu, konkrétně čl. 5 odst. 2 SEU.¹⁰² V návaznosti na míru přenesených pravomocí na EU ztrácí členské státy (či mají pouze omezenou) možnost v těchto oblastech jednat.¹⁰³

Pravomoci EU jsou upraveny ustanoveními primárního práva, a to konkrétně čl. 3, 4, 6 SFEU.

---

¹⁰² Čl. 5 odst. 2 říká, že „Podle zásady svěřených pravomocí jedná Unie pouze v mezích pravomocí svěřených jí ve Smlouvách členskými státy pro dosažení cílů stanovených ve Smlouvách. Pravomoci, které nejsou Smlouvami Unii svěřeny, náleží členským státům.“

¹⁰³ TICHÝ, Luboš a kol. *Evropské právo*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011. s. 85 - 88.

V čl. 3 jsou upraveny oblasti, ve kterých má EU možnost uplatňovat pravomoci tzv. výlučné. Jedná se o následující oblasti: celní unie; stanovení pravidel hospodářské soutěže nezbytné pro fungování vnitřního trhu; měnová politika pro členské státy, jejichž měnou je euro; zachování biologických mořských zdrojů v rámci společné rybářské politiky; společná obchodní politika.¹⁰⁴

Čl. 4 SFEU obsahuje oblasti, ve kterých EU uplatňuje tzv. sdílenou pravomoc. Jedná se např. o oblast vnitřního trhu, životního prostředí, dopravy či prostoru svobody, bezpečnosti a práva.¹⁰⁵

Kromě výše zmíněných pravomocí existuje ještě jeden druh pravomocí. Ty můžeme nazvat pravomocemi tzv. doplňkovými či koordinačními, prostřednictvím kterých má EU možnost koordinovat či doplňovat činnost členských států. Oblasti, v rámci kterých má možnost EU tímto způsobem jednat jsou uvedeny v čl. 6 SFEU a jsou jimi např. oblast průmyslu, kultury či cestovního ruchu.¹⁰⁶

Rozsah subjektivity EU je navázán na rozsah členskými státy svěřených pravomocí, který mají možnost upravovat pouze samy členské státy. Z teoretického hlediska se jedná o tzv. kompetenční pravomoc, neboli pravomoc o pravomocích, prostřednictvím které si samy členské státy rozhodují o rozvrstvení pravomocí mezi nimi a EU. O takovém rozvrstvení pravomocí můžeme mluvit jako o vertikální dělbě pravomocí. Přijetí Lisabonské smlouvy se stalo pro rozklíčování této problematiky velmi důležité, jelikož na jejím základě došlo k explicitnímu ukotvení jednotlivých konkrétních oblastí a pravomocí do rámce primárního práva.¹⁰⁷

Pro praktické srovnání bych ráda uvedla, jakým způsobem jsou stanoveny pravomoci jiných mezinárodních organizací, které na poli mezinárodního práva působí.

Jako první bych zaměřila pozornost na OSN, která se stala výchozí mezinárodní organizací i v návaznosti na poradní posudek ve věci Náhrady škod utrpěných ve službách OSN. Při bližším zkoumání nenalezneme v Chartě OSN obecné vymezení oblastí, ve kterých může OSN jednat namísto jejích členských států, tak jako ve SFEU. Vždy jsou nicméně

---

¹⁰⁴ čl. 3 Konsolidované znění Smlouvy o Evropské unii a Smlouvy o fungování Evropské unie Úř. věst. C 326, 26. 10. 2012 S. 1 – 390.

¹⁰⁵ Čl. 4 Konsolidované znění Smlouvy o Evropské unii a Smlouvy o fungování Evropské unie Úř. věst. C 326, 26. 10. 2012 S. 1 – 390.

¹⁰⁶ Čl. 6 Konsolidované znění Smlouvy o Evropské unii a Smlouvy o fungování Evropské unie Úř. věst. C 326, 26. 10. 2012 S. 1 – 390.

¹⁰⁷ TICHÝ, Luboš a kol. *Evropské právo*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011. s. 86 – 87.

uvedeny konkrétní pravomoci jednotlivých orgánů v té části dokumentu, který se vztahuje k vymezení veškerých skutečností, jenž se k danému orgánu váží.¹⁰⁸

Rozdílným způsobem jsou upraveny oblasti výkonu pravomocí např. i v Ustavující smlouvě o Africké unii (dále jen „AU“). Oblasti působení AU nejsou, jako je tomu u EU, upraveny v rámci obecných ustanovení, nicméně jsou stanovena v čl. 13, který se vztahuje k činnostem tzv. Výkonného výboru. Oblastmi, ve kterých má AU možnost vykonávat určité pravomoci, jsou např. zahraniční obchod, energetika, průmysl a nerostné zdroje či ochrana životního prostředí.¹⁰⁹

Výše uvedené skutečnosti vedou dle mého názoru k závěru, že přímé rozdělení oblastí, s ohledem na míru zapojení mezinárodní organizace (míru jejich pravomocí), v nichž může vykonávat pravomoci, jejichž výkon na ni převedly alespoň z části či úplně členské státy, je možné spatřovat pouze v rámci SFEU.

Nicméně do okamžiku, než byla přijata Lisabonská smlouva, tomu tak nebylo. V souvislosti s jejím přijetím bylo primární právo o tato ustanovení doplněno.¹¹⁰

3. 2. 2. Doktrína implicitních pravomocí v kontextu EU

Mezinárodní organizace mají možnost uplatňovat i tzv. pravomoci implicitní, a to v případech, kdy je jejich vznik nutný v souvislosti s výkonem konkrétních funkcí, jak bylo rozebíráno i v rámci teoretické části práce.

Institut implicitních pravomocí může být využit i ze strany EU, a to v případech, kdy je potřebné překonat rigiditu unijního právního řádu.¹¹¹ Rozvoji a ukotvení doktríny implicitních pravomocí byla pro potřeby EU věnována pozornost Soudním dvorem prostřednictvím jeho judikatury. V případě, kdy neexistuje pro EU explicitně stanovená pravomoc, jež by jí umožnila určité jednání, je možné tuto pravomoc odvodit od jejích cílů, obsahu či účelu. Dle mého názoru, s odkazem na teoretické pojetí, které bylo definováno v teoretické části práce se jedná o teorii implicitních pravomocí v tzv. širším pojetí. Jednat v této oblasti (uplatňovat vzniklou pravomoc k jednání) potom může na základě doktríny

---

¹⁰⁸ *Charta Organizace spojených národů* [online]. osn.cz [cit. květen 2013].

Dostupné na < <http://www.osn.cz/dokumenty-osn/>>.

¹⁰⁹ Ustavující smlouva o Africké unii [online]. au.int [cit. květen 2013]. Dostupné na < http://www.au.int/en/sites/default/files/ConstitutiveAct_EN.pdf>.

¹¹⁰ pro porovnání SES a čl. 3, 4, 6 SFEU

¹¹¹ TICHÝ, Luboš a kol. *Evropské právo*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011. s. 96.

implicitních pravomocí. Tuto doktrínu má EU možnost využít jak při jednání navenek – v rámci vnějších vztahů, tak i ve vnitřních vztazích.

Nicméně se jedná pouze o doplňkový institut, který rozvíjí tzv. klauzuli flexibility. Tato klauzule je upravena v primárním právu čl. 352 SFEU¹¹² a umožňuje EU přizpůsobovat se vznikajícím potřebám.

Výše uvedené nástroje má EU možnost využívat v souvislosti s dynamikou prostředí, ve kterém existuje a na které musí také reagovat, ať už se jedná o oblast ekonomickou, oblast technického pokroku či obecně vývoj společnosti.¹¹³

3. 3. Přezkoumání projevů subjektivity Evropské unie

K uplatňování mezinárodní subjektivity dochází v rámci činnosti EU ve vnějších vztazích.

Rozsah projevů subjektivity EU můžeme definovat obdobně, jako je tomu u mezinárodních organizací, jimž byla věnována pozornost v teoretické části práce. Jedná se o instituty, které se vztahují k EU a jejímu působení na poli mezinárodního práva.

3. 3. 1. Možnost uzavírání mezinárodních smluv

Mezi nejvýznamnější projevy subjektivity EU můžeme podle mého názoru zařadit způsobilost (možnost) k uzavírání mezinárodních smluv.

Smluvní vztahy EU s dalšími subjekty mezinárodního práva (suverénních států či mezinárodních organizací) tvoří základní stavební kámen činnosti EU na mezinárodní scéně. Z této skutečnosti je možné dovodit významnost tohoto projevu mezi ostatními projevy subjektivity EU.

K uzavírání mezinárodních smluv dochází v rámci tzv. vnější činnosti EU (neboli vnějších vztahů EU) a můžeme říci, že představuje primární způsob navazování vzájemných vztahů s dalšími subjekty mezinárodního práva. Uzavřené smlouvy podléhají v první řadě

---

¹¹² Čl. 352 SFEU říká, že „Ukáže-li se, že k dosažení některého z cílů stanovených Smlouvami je nezbytná určitá činnost Unie v rámci politik vymezených Smlouvami, která však k této činnosti neposkytují nezbytné pravomoci, přijme Rada na návrh Komise jednomyslně po obdržení souhlasu Evropského parlamentu vhodná ustanovení. ...“.

¹¹³ HAMULÁK, Ondřej, STEHLÍK, Václav. *Praktikum práva Evropské unie: ústavní základy a soudnictví*. 1. vydání. Praha: Leges, 2011. s. 27.

ustanovení Vídeňské úmluvy o smluvním právu, jelikož spadají do oblasti mezinárodního práva veřejného. Přesto však musí pro uzavření takovéto smlouvy existovat právní základ, na základě něhož může EU danou smlouvu uzavřít. Právním základem se rozumí ustanovení primárního práva, jež explicitně či implicitně EU k uzavření konkrétní mezinárodní smlouvy zmocňuje.¹¹⁴

Při hledání právních základů pro uzavírání tzv. vnějších smluv (smlouvy uzavřené v rámci vnější činnosti EU) můžeme narazit na formální nejednotnost pojmů, které jsou pro jejich označování v primárním právu použity¹¹⁵. Ve své práci budu používat pojem „smlouva“. Důležitým styčným bodem, na kterém jsou vnější smlouvy vždy založeny, je však souhlasný projev vůle pro uzavření jejich smluvních stran. Ten dle mého názoru poukazuje na dobrovolnost vstupu daného subjektu do smluvního vztahu a zároveň je vyjádřením akceptace práv a povinností, které na jeho základě pro smluvní strany vznikají.

Obecným právním základem pro uzavírání mezinárodních smluv EU je čl. 216 odst. 1 SFEU¹¹⁶. Toto ustanovení je součástí hlavy páté SFEU, jež je věnována mezinárodním smlouvám EU. Dalším ustanovením primárního práva je čl. 3 odst. 2 SFEU, který upravuje uzavírání mezinárodních smluv ve výlučné pravomoci. Obecné ustanovení vztahující se k uzavírání mezinárodních smluv týkajících se Společné zahraniční a bezpečnostní politiky je pak obsaženo v čl. 37 SEU¹¹⁷.¹¹⁸

Pokud nevyplývá uzavření smlouvy přímo - explicitně z ustanovení primárního práva, může zmocnění k jejímu uzavření vyplynout, jak již bylo řečeno, z tzv. implicitního zmocnění. V kontextu evropského práva byla koncepce uzavírání mezinárodních smluv na základě implicitního zmocnění poprvé deklarována v rámci judikatury Evropského soudního dvora (dále jen „ESD“), konkrétně v rozsudku AETR (22/70).

Uzavření mezinárodní smlouvy na základě implicitní pravomoci bylo v rámci rozsudku ESD navázáno na nutnost její existence, jako způsobu dosažení stanovených a deklarovaných cílů EHS.

---

¹¹⁴ TICHÝ, Luboš a kol. *Evropské právo*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011. s. 793 – 796.

¹¹⁵ V primárním právu EU jsou užity pojmy: „mezinárodní smlouvy“ či „dohody“. Pojem „mezinárodní smlouvy“ je užit např. v čl. 3 odst. 2 SFEU. Na druhé straně pojem „dohody“ je užit např. v čl. 37 SEU, 216 SFEU.

¹¹⁶ Čl. 216 odst. 1 říká, že „Unie může uzavřít dohodu s jednou nebo více třetími zeměmi nebo mezinárodními organizacemi, stanoví-li tak Smlouvy nebo je-li uzavření dohody nezbytné k dosažení cílů stanovených Smlouvami v rámci politik Unie, nebo je stanoveno právně závazným aktem Unie, nebo se může dotknout společných pravidel či změnit jejich oblast působnosti.“

¹¹⁷ Čl. 37 říká, že „Unie může uzavřít dohody s jedním nebo více státy nebo mezinárodními organizacemi v oblastech spadajících do této kapitoly.“

¹¹⁸ SVOBODA, Pavel. *Právo vnějších vztahů EU*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010. s. 36.

V dnešní době je tato doktrína přijata v rámci ustanovení čl. 216 odst. 1 SFEU.

Vnější smlouvy se dají obecně dělit podle typologie do několika skupin. Jedná se o obchodní smlouvy, asociační smlouvy či smlouvy v oblasti rozvojové spolupráce a ochrany životního prostředí.

Právní základ pro uzavírání těchto smluv je obsažen v ustanovení čl. 207 SFEU¹¹⁹. Obsahově se jedná hlavně o celní a obchodní smlouvy týkající se dovozu a vývozu zboží a služeb.¹²⁰ Uzavírány jsou jak na úrovni bilaterální, tak na úrovni multilaterální. Dle jejich charakteru je můžeme rozlišit na preferenční dohody, dohody o vytvoření zóny volného obchodu a dohody o hospodářské spolupráci.

Preferenčními dohodami jsou ukotveny obchodní vztahy, v rámci kterých jsou uplatňovány ze strany EU výhodnější podmínky pro smluvní partnery. Těmito partnery jsou hlavně země s určitou historickou vazbou.¹²¹

Dalšími smlouvami, uzavíranými v rámci obchodních vztahů, jsou smlouvy, na základě kterých dochází ke vzniku zóny volného obchodu. Tu můžeme charakterizovat jako prostor, v němž dojde na základě dohody k odbourání cel a dalších obchodních překážek. Výsledkem takovéto smlouvy je pak uvolnění vzájemného obchodu.¹²²

Posledním typem obchodních smluv jsou tzv. dohody o hospodářské spolupráci, které mohou být chápány jako dohody podporující regionální integraci – tzv. rozvojového charakteru. Tento druh smluv je EU uzavírán se zeměmi africko-karibsko-pacifické oblasti. Prostřednictvím nich je nejhudším zemím světa umožněn prakticky volný přístup na trh EU, a to bez množstevních omezení – kvót, cel či recipročních požadavků.¹²³

Kromě obchodních smluv, uzavírá EU v rámci své vnější činnosti také asociační smlouvy, někdy označované také jako smlouvy o přidružení. Právní základ pro uzavírání takovýchto dohod je čl. 217 SFEU.¹²⁴ Z obecného hlediska jsou tyto smlouvy prvním krokem při přípravě přistoupení nových zemí k EU. Nejedná se ovšem o jediný důvod uzavírání

---

¹¹⁹ Čl. 207 říká, že „Společná obchodní politika se zakládá na jednotných zásadách, zejména pokud jde o úpravu celních sazeb, uzavírání celních a obchodních dohod týkajících se obchodu zbožím a službami...“.

¹²⁰ TICHÝ, Luboš a kol. *Evropské právo*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011. s. 796 - 798.

¹²¹ *Obchodní politika* [online]. euroskop.cz [cit. 19. května 2012]. Dostupné na <<https://www.euroskop.cz/680/sekce/obchodni-politika/>>.

¹²² STEHLÍK, Václav, HAMULÁK, Ondřej, Petr, Michal. *Praktikum práva Evropské unie. Vnitřní trh*. Praha: Leges, 2011. s. 16.

¹²³ *Obchodní politika* [online]. euroskop.cz [cit. 19. května 2012]. Dostupné na <<https://www.euroskop.cz/680/sekce/obchodni-politika/>>.

¹²⁴ Čl. 217 říká, že „Unie může uzavřít s jednou nebo více třetími zeměmi nebo mezinárodními organizacemi dohody o přidružení, které stanoví vzájemná práva a povinnosti, společné postupy a zvláštní řízení...“.

těchto smluv. Na základě těchto smluv dochází ke vzniku velmi úzkého vztahu mezi jednotlivými smluvními partnery, jenž je charakterizován např. vznikem společné institucionální struktury¹²⁵. Tyto asociační smlouvy jsou uzavírány za různými účely. Těmi může být vidina budoucího členství v EU, rozvojová spolupráce či specifický druh spolupráce.

K uzavírání mezinárodních smluv dochází ovšem i v jiných oblastech. Mohou jimi být jak rozvojová spolupráce s právním základem obsaženým v čl. 211 SFEU, tak i oblast životního prostředí, kdy právní základ je obsažen v ustanovení čl. 191 odst. 4 SFEU.¹²⁶

Další kategorií jsou smlouvy uzavřené v oblasti Společné zahraniční a bezpečnostní politiky. Uzavírání mezinárodních smluv je svým způsobem velmi specifické. Z důvodu, že si členské státy EU i nadále zachovávají určité privilegované postavení v rámci vystupování v oblasti Společné zahraniční a bezpečnostní politiky, jak uvádím výše, mohou být mezinárodní smlouvy uzavřené v rámci této oblasti určitým způsobem definovány jako samostatný druh vnějších smluv EU.¹²⁷

V návaznosti na teoretickou část má EU možnost uzavírat pouze ty mezinárodní smlouvy, k jejichž uzavření je způsobilá a má tedy k jejich uzavírání pravomoc. Ta je na EU přenesena ze strany členských států, stejně jako je tomu u ostatních mezinárodních organizací. Ty mezinárodní dohody, k jejichž uzavření nemá EU pravomoc a nemůže je tedy svým jménem uzavírat.

3. 3. 2. Způsobilost k výsadám a imunitám EU a jejích představitelů

I v kontextu subjektivity EU je možné mluvit o výsadách a imunitách jako o jednom z jejích projevů.

Obdobně, jako je tomu v obecné rovině u mezinárodních organizací, jak bylo definováno v rámci teoretické části mé práce, tak i EU má a její zástupci mají možnost tohoto projevu subjektivity využívat.

Výsady a imunity jsou uplatňovány v rámci diplomatických vztahů – konkrétně diplomatických vztahů EU. Vznik diplomatických vztahů je navázán na činnosti EU v rámci

---

¹²⁵ Institucionální struktura, vzniklá při uzavření asociačních smluv zahrnuje např. radu přidružení, výbory, podvýbory.

¹²⁶ TICHÝ, Luboš a kol. *Evropské právo*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011. s. 797 - 798.

¹²⁷ SVOBODA, Pavel. *Právo vnějších vztahů EU*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010. s. 57 - 58.

Zahraniční a bezpečnostní politiky. V období po přijetí Lisabonské smlouvy se stěžejní institucí pro tuto oblast stává Evropská služba pro vnější činnost. V čele této instituce stojí Vysoký představitel EU pro zahraniční a bezpečnostní politiku. Od roku 2009 je tento post zastáván baronkou Catherine Ashtonovou.

EU rozvíjí v dnešní době diplomatické vztahy po celém světě prostřednictvím zhruba 141 diplomatických delegací.¹²⁸ Nazývána je někdy také jako tzv. evropská diplomacie. Vznik tohoto subjektu, který má EU reprezentovat v rámci zahraničních diplomatických vztahů je nutně navázán na explicitní přiznání subjektivity EU, a tudíž je jeho vznik úzce spojen s přijetím Lisabonské smlouvy.¹²⁹

Tím, že EU vysílá své zástupce¹³⁰ do třetích států či mezinárodních organizací dochází tak k uplatňování aktivního legačního práva. EU se takto otevírá možnost ovlivňovat a sledovat dění v třetích státech a mezinárodních organizacích. Zároveň má možnost reprezentovat EU jak v jednání s tamějšími úřady, tak i při různých jednáních s veřejností.¹³¹ Aktivní legační právo vychází přímo z explicitního ukotvení v rámci ustanovení primárního práva.

Na druhé straně EU uplatňuje také legační právo pasivní. Realizace pasivního legačního práva probíhá prostřednictvím přijímání misí zástupců jiných subjektů mezinárodního práva. Těmito subjekty mohou být jak třetí státy, tak i mezinárodní organizace. Toto právo není na rozdíl od aktivního legačního práva přímo definováno v rámci ustanovení primárního práva. Je možné jej primárně dovodit z ustanovení čl. 47 SEU, kterým je přiznána EU subjektivita. Formální označení jednotlivých misí se může různit. Diplomatické imunity jsou ovšem přiřčeny pouze delegacím.

Nicméně jak aktivní, tak i pasivní legační právo bylo ze strany EU uplatňováno již před přijetím Lisabonské smlouvy.¹³²

Již Amsterodamská smlouva v roce 1999 přinesla s sebou vznik úřadu Vysokého představitele pro společnou zahraniční a bezpečnostní politiku. Vysokým představitelem pro

---

¹²⁸ *Delegace EU* [online]. eeas.europa.eu [cit. 31. května 2012]. Dostupné na <http://eeas.europa.eu/delegations/index_cs.htm>.

¹²⁹ SVOBODA, Pavel. *Právo vnějších vztahů EU*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010. s. 12.

¹³⁰ Terminologické označení jednotlivých druhů zastoupení EU v rámci jiných subjektů mezinárodního práva se může různit. Jedná se o delegace, mise či informační střediska. SVOBODA, Pavel. *Právo vnějších vztahů EU*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010. s. 29.

¹³¹ *Delegace EU* [online]. eeas.europa.eu [cit. 31. května 2012]. Dostupné na <http://eeas.europa.eu/delegations/index_cs.htm>.

¹³² SVOBODA, Pavel. *Právo vnějších vztahů EU*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010. s. 29.

tuto oblast byl ustanoven Javier Solana. Oblast zahraniční a bezpečnostní politiky nebyla primárně v jeho agendě, ale spolupracoval s šestiměsíčním rotujícím předsednictvím a komisařem pro vnější vztahy.

Po přijetí Lisabonské smlouvy jsou všechny tyto aktivity pouze v jeho kompetenci.¹³³

Podle mého názoru je možné prostřednictvím této skutečnosti znovu potvrdit existenci snahy EU vystupovat v rámci vnějších vztahů jako plnohodnotný subjekt mezinárodního práva.

V období před přijetím Lisabonské smlouvy byl tedy realizován i další projev mezinárodní subjektivity, v intencích tzv. předpokládané subjektivity. Tato skutečnost zároveň potvrzuje existenci teorie přepokládané subjektivity, jenž je propagovaná finským profesorem Janem Klabbersem. A to ve spojení s vystupováním EU na mezinárodní scéně.

Jak již bylo řečeno v teoretické části práce, v rámci diplomatických vztahů jsou uplatňovány výsady a imunity. K tomuto uplatňování dochází nicméně v návaznosti na problematiku aktivního a pasivního legačního práva.

Výsady a imunity jako projev subjektivity EU mohou být rozlišeny rozlišit do dvou okruhů.

Prvním jsou výsady a imunity uplatňované, dle mého názoru, v rámci interní subjektivity. Tato skupina zahrnuje výsady a imunity, které jsou poskytovány zástupcům a EU (jako subjektu mezinárodního práva) na území členských států. Obecně se váží ke třem okruhům, obdobně jako je tomu u dalších mezinárodních organizací. K EU jako mezinárodní organizaci se váže např. nedotknutelnost prostor a budov, jejich archívů či osvobození od přímých daní jejich příjmů a dalšího majetku. Druhou skupinou jsou zástupci členských států, kteří se účastní činnosti orgánů EU. Poslední skupinu tvoří zaměstnanci a úředníci orgánů EU, kteří požívají výsady a imunity pro úkony spojené s výkonem jejich funkcí.

Druhý okruh tvoří výsady a imunity, které je možné uplatnit na území nečlenských států. A je možné je dle mého názoru chápat v kontextu vnější (mezinárodní) subjektivity EU. Rozsah výsad a imunit je vždy navázán na aktivity, které EU v rámci daného státu vykonává

---

¹³³ *Vysoký představitel pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku/Evropská služba pro vnější činnost*. [online]. consilium.europa.eu, listopad 2009 [cit. 31. května 2012]. Dostupné na http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/Background-HighRepresentative_CS.pdf.

a zároveň také na právním základě, na základě kterého je EU na území nečlenského státu zastoupena.¹³⁴

Dle mého názoru uplatňuje EU způsobilost k legačnímu práva v obdobném režimu jako je tomu v obecné rovině u jiných mezinárodních organizací. Bylo tomu jak v období před přijetím Lisabonské smlouvy, tak i v dnešní době. Tato skutečnost je navázána na realizaci diplomatických vztahů, jelikož výsady a imunity jsou v rámci nich uplatňovány.

3. 3. 3. Normotvorná činnost EU

V důsledku přiznání subjektivity EU, ke kterému došlo v návaznosti na přijetí Lisabonské smlouvy, má EU možnost disponovat i jejím dalším projevem. Tím je způsobilost k normotvorné činnosti.

Výsledkem normotvorné činnosti EU jsou jak prameny primárního práva, tak i prameny sekundárního práva (normativní akty). Normotvorná činnost, jež se vztahuje k tvorbě primárního práva je ve výlučné pravomoci členských států EU. Na druhé straně k tvorbě sekundárních právních aktů - normativních aktů dochází ze strany EU, tedy prostřednictvím jejích orgánů.¹³⁵

Na primární právo EU můžeme také nahlížet jako na evropské ústavní právo, jelikož dokumenty, které jsou v něm zahrnuty, tvoří podstatu práva EU a zároveň požívají nejvyšší právní síly v rámci evropského práva¹³⁶. Z této skutečnosti vyplývá i fakt, že sekundární právo tvořené institucemi EU musí být s primárním právem v souladu. Stejně tak nesmí odporovat ustanovením mezinárodních smluv, jenž byly EU uzavřeny s jinými subjekty mezinárodního práva a tvoří tak jednu z jejich smluvních stran. Akty sekundárního práva umožňují jednotlivým institucím EU výkon jejich pravomocí, a zároveň prostřednictvím nich dochází k naplňování cílů evropského integračního procesu. Mezi akty sekundárního práva, jež jsou taxativně vymezeny čl. 288 SFEU můžeme zařadit nařízení, rozhodnutí, směrnice, doporučení a stanoviska.

V období před přijetím Lisabonské smlouvy bylo evropské právo vytvářeno a kompletováno následujícím způsobem. Z důvodu absence subjektivity EU a v návaznosti na skutečnost, že subjektivitu požívalo pouze ES, nebylo tedy možné, aby byly závazné akty

---

¹³⁴ TICHÝ, Luboš a kol. *Evropské právo*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011. s. 226 – 229.

¹³⁵ TICHÝ, Luboš a kol. *Evropské právo*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011. s. 257.

¹³⁶ Evropským právem (neboli právem EU) je v tento okamžik myšlen samostatný svébytný právní systém, prostřednictvím kterého je upravena činnost a zároveň cíle integračních struktur v Evropě. HAMULÁK, Ondřej, STEHLÍK, Václav. *Praktikum práva Evropské unie: ústavní základy a soudnictví*. 1. vydání. Praha: Leges, 2011. s. 49.

sekundárního práva ze strany EU přijímány. Tyto akty byly přijímány orgány ES. V návaznosti na pilířovou strukturu EU se jednalo o právní akty vztahující se k oblasti prvního pilíře.

EU tedy neměla před přijetím Lisabonské smlouvy možnost tyto závazné akty týkající se uplatňování pravomocí přijímat. Měla pouze omezené pravomoci v oblasti druhého a třetího pilíře, nicméně přijímat v této oblasti mohla pouze akty, které se týkaly společného působení v daných oblastech.¹³⁷ EU měla tedy možnost utvářet pouze určité formy realizace společného působení členských států, v rámci mezivládní spolupráce.¹³⁸

Dle mého názoru se výše charakterizovaná materie vztahuje hlavně k oblasti vnitřní normotvorby, která vyplývá z vnitřní dimenze subjektivity EU jako jednoho z jejích projevů. Nicméně existuje také určitá vnější dimenze normotvorby EU. Ta zahrnuje utváření pravidel mezinárodního práva veřejného, a to na základě participace EU na uzavírání vnějších smluv.

Vnější smlouva se stává jak součástí evropského práva, tak i součástí mezinárodního práva veřejného. Zároveň také tvoří součást práva, jež je aplikovatelné na území členských států EU.¹³⁹

EU svoji činností na poli mezinárodního práva tak přispívá dle mého názoru, stejně jako je tomu u ostatních mezinárodních organizací, k utváření závazných norem v rámci mezinárodního práva veřejného. Dochází tak i k vymezení vnější dimenze subjektivity EU.

Přijetím Lisabonské smlouvy byla EU přiznána subjektivita, a tudíž je také způsobilá k uzavírání mezinárodních smluv, a tím se podílí na dotváření závazných pravidel mezinárodního práva veřejného. Vnější dimenze způsobilosti k normotvorné činnosti, jako projevu subjektivity je dle mého názoru nezpochybnitelná.

Jiná situace ovšem byla v období před přijetím Lisabonské smlouvy. EU nemohla, jak již bylo zmíněno v rámci dřívější části mé práce, uzavírat mezinárodní smlouvy v oblasti prvního pilíře. V oblasti druhého a třetího pilíře k uzavírání mezinárodních smluv docházelo, a to i s ohledem na skutečnost, že EU nebyla subjektivita explicitně přiznána zakládací smlouvou. Dle mého názoru tak EU využívala při svém jednání na poli mezinárodního práva tzv. subjektivity přepokládané. I v období před přijetím Lisabonské smlouvy tak docházelo

---

¹³⁷ HAMULÁK, Ondrej, STEHLÍK, Václav. *Praktikum práva Evropské unie: ústavní základy a soudnictví*. 1. vydání. Praha: Leges, 2011. s. 52.

¹³⁸ OUTLÁ, Veronika a kol. *Právo Evropské unie*. 2. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk s.r.o., 2008. s. 111.

¹³⁹ SVOBODA, Pavel. *Právo vnějších vztahů EU*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010. s. 36.

ze strany EU k normotvorné činnosti, a to v návaznosti na její vystupování v této oblasti na poli mezinárodního práva veřejného. Naplňován byl tak i další projev subjektivity, kterým je způsobilost k normotvorné činnosti.

3. 3. 4. Odpovědnost EU v mezinárodním právu (způsobilost k mezinárodně protiprávnímu chování)

V návaznosti na postavení a pozici, jež v rámci mezinárodního společenství EU zaujímá, pro ni vyplývá, stejně jako pro ostatní subjekty tohoto společenství, povinnost dodržovat nejen normy mezinárodního práva, ale dostát zároveň svým mezinárodněprávním závazkům. Tato povinnost se promítá i do primárních zásad práva EU^{140, 141}

Posledním projevem subjektivity EU, kterému bude v práci věnována pozornost, je způsobilost být odpovědný za protiprávní jednání na mezinárodní scéně.

Z explicitního přiznání subjektivity EU v rámci primárního práva přímo vyplývá i deliktní způsobilost. A to, ať už se jedná o způsobilost aktivní nebo o způsobilost pasivní. Dle aktivní deliktní způsobilosti se stává EU vždy odpovědná za své jednání, na základě něhož dojde k porušení norem mezinárodního práva veřejného. Výsledkem takového jednání je vznik odpovědnosti EU vůči jiným (dalším) subjektům daného právního systému. Na druhé straně může být porušena také norma mezinárodního práva veřejného vztahující se k EU ze strany jiných subjektů. V tento okamžik se stává onen jiný subjekt deliktně způsobilý vůči EU, která se stává pasivně legitimována a může tak prosadit právo na uplatnění nároku na nápravu.¹⁴²

V období před přijetím Lisabonské smlouvy byla nicméně odpovědnost EU v rámci mezinárodního práva pojímána odlišným způsobem.

V návaznosti na skutečnost, že EU neměla možnost před přijetím Lisabonské smlouvy vstupovat do právních vztahů v oblasti spadající do působnosti prvního pilíře, nebylo možné v této oblasti, dle mého názoru, ani hovořit o deliktní způsobilosti. Tato oblast byla spravována ze strany ES, které nicméně deliktně způsobilé dle mého názoru bylo stejně jako je tomu v období po přijetí Lisabonské smlouvy u EU.¹⁴³

---

¹⁴⁰ Tato zásada je vymezena v čl. 21 odst. 1 SEU, který říká, že „Činnost Unie na mezinárodní scéně spočívá na zásadách, které uplatnily při jejím založení, jejím rozvoji a jejím rozšiřování a které hodlá podporovat v ostatním světě: demokracie ... a dodržování zásad Charty Organizace spojených národů a mezinárodního práva.“

¹⁴¹ SVOBODA, Pavel. *Právo vnějších vztahů EU*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010. s. 74.

¹⁴² TICHÝ, Luboš a kol. *Evropské právo*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011. s. 795.

¹⁴³ TICHÝ, Luboš a kol. *Evropské právo*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011. s. 795.

Nicméně jak již bylo dříve řečeno, EU vstupovala do mezinárodně právních vztahů v oblasti druhého a třetího pilíře. Z tohoto úhlu pohledu byla dle mého názoru deliktně odpovědná právě v této oblasti. Dovodit tuto odpovědnost je možné ze skutečnosti, že sama EU již před přijetím Lisabonské smlouvy vystupovala určitým způsobem na poli mezinárodního práva, přičemž využívá, jak již bylo dříve zmíněno, tzv. přepokládanou subjektivitu.

V souvislosti s tímto projevem subjektivity EU vzniká nicméně ještě jedna otázka. A to vůči jakým subjektům mezinárodního práva má v současné době EU (popřípadě mělo v minulosti ES) možnost onen vzniklý nárok uplatňovat, tedy využít možnosti své aktivní legitimace.

V této souvislosti je nejprve důležité si obecně vyjasnit, jakým způsobem došlo ke vzniku subjektivity u mezinárodní organizace, která má zájem onen nárok uplatňovat a tudíž uplatnit svoji aktivní legitimaci.

V okamžiku, kdy se jedná o uplatňování nároku ze strany mezinárodní organizace obecného charakteru, jako je např. OSN, je vnímán vznik subjektivity, jak již bylo řečeno v teoretické části práce, jako vznik dle objektivní teorie. Tato mezinárodní organizace má tedy možnost uplatňovat nárok i vůči jiným - nečlenským státům. Tímto způsobem se k dané materii vyjádřil i MSD ve věci Náhrady škod utrpěných ve službách OSN a umožnil tak OSN uplatňovat nárok náhrady škody vůči Izraeli, jenž nebyl jejím členským státem.

Na druhé straně ovšem vzniká nárok na uplatnění náhrady škody i mezinárodní organizací regionálního charakteru. Tak tomu bylo v souvislosti s ES a v současnosti se tato problematika s ohledem na právní nástupnictví a explicitní přiznání subjektivity vztahuje i na EU.

U mezinárodních organizací regionálního typu vzniká subjektivita na základě subjektivní teorie, a tudíž je kromě jejího explicitního ustavení v rámci ustanovení zakládacího aktu potřebné také její uznání ze strany ostatních subjektů mezinárodního práva.

EU je regionální mezinárodní organizací, a tudíž pro možnost uplatnění její deliktní aktivní legitimace vůči jinému subjektu mezinárodního práva je nejprve důležité její uznání z jeho strany. Uznání EU za plnohodnotný subjekt mezinárodního práva s právní subjektivitou, se v tomto okamžiku tedy stává klíčovým momentem. V případě EU to znamená, že způsobilost uplatnit svoji aktivní legitimaci má EU pouze vůči subjektům mezinárodního práva, u nichž má akreditované své diplomatické mise. Akreditováním diplomatických misí dochází k uznání EU jako plnohodnotného subjektu mezinárodního

práva a je tím naplněna i podstata subjektivity. K uznání subjektivity EU může dojít také ve chvíli, kdy dojde k uzavření mezinárodní smlouvy, přičemž jednou smluvní stranou je právě EU. Aktivní legitimace pro uplatnění nároku tedy EU vzniká i v tomto momentu.

Pro subjektivitu EU není tedy podstatné pouze její explicitní ukotvení v zakládacím aktu, nýbrž i její uznání ze strany ostatních subjektů mezinárodního práva. Bez uznání ze strany jiného subjektu se stala pouze prázdným pojmem, jak již bylo rozebíráno v teoretické části práce.¹⁴⁴

---

¹⁴⁴ Obdobným způsobem můžeme pohlížet na problematiku ES v době před přijetím Lisabonské smlouvy. BLOKKER, Niels, SCHERMERS, Henry. *International institutional law*. 4. přepracované vydání. Boston: Martinus Nijhoff Publishers, 2003. s. 1184.

4. Závěr

Existence mezinárodní subjektivity EU je tématem, které doprovází EU po celou dobu jejího historického vývoje. V průběhu doby se objevovala různá tvrzení o její existenci popř. neexistenci. I přes skutečnost, že nebyla EU explicitně v zakládacím aktu subjektivita přiznána, vystupovala EU na poli mezinárodního práva způsobem vlastním subjektu, jemuž daná mezinárodní subjektivita přiznána je.

V dnešní době již nemůže být existence subjektivity zpochybňována, nicméně v období před přijetím Lisabonské smlouvy tomu tak nebylo.

V poslední kapitole bych ráda vymezila odpověď na výzkumnou otázku, která je definována v rámci úvodní části práce. Hypotéza, která byla stanovena, byla také dle mého názoru v průběhu práce potvrzena. A to, že EU uplatňovala subjektivitu i v okamžiku, kdy nebylo možné její existenci dovodit od explicitního ukotvení v rámci primárního práva.

Dle mého názoru požívala EU v období před přijetím Lisabonské smlouvy tzv. subjektivitu předpokládanou. I přes skutečnost, že primární právo neobsahovalo explicitní ukotvení subjektivity, jednala EU na poli mezinárodního práva způsobem obdobným subjektu, který byl mezinárodní subjektivitou obdařen. V oblasti druhého a třetího pilíře uzavírala s ostatními subjekty mezinárodního práva smlouvy, prostřednictvím čehož se dle mého názoru podílela i na normotvorné činnosti (s vnějším rozměrem) či uplatňovala legační právo. Docházelo tak z její strany k realizaci jednotlivých projevů subjektivity.

Přijetím Lisabonské smlouvy se ovšem situace poněkud změnila. Došlo k explicitnímu vyjádření subjektivity EU v rámci primárního práva. Existence subjektivity mezinárodní organizace (EU) je v tomto okamžiku lépe uchopitelné z pohledu subjektivní teorie vzniku subjektivity A to i v návaznosti na charakter EU, jako regionální mezinárodní organizaci.

Výše zmíněné tedy potvrzuje stanovenou hypotézu a odpovídá tedy na výzkumnou otázku. Subjektivita EU se tedy vyvinula od předpokládané subjektivity, kdy není možné nalézt její explicitní ukotvení v rámci primárního práva, a to až po subjektivitu vzniklou v kontextu subjektivní teorie, přičemž zlomovým okamžikem se stalo přijetí Lisabonské smlouvy,

Otázkou však zůstává, co vedlo členské státy k explicitnímu ukotvení subjektivity EU v rámci primárního práva, pokud požívala EU subjektivitu v určité míře již před přijetím Lisabonské smlouvy. Důvod explicitního přiznání subjektivity byl dle mého názoru následující. Velmi specifický právní status, jenž EU v době před přijetím Lisabonské smlouvy měla, jí určitým způsobem komplikoval její působení na poli mezinárodního práva. Nicméně

EU se i přes tuto skutečnost snažila na poli mezinárodního práva vystupovat v pozici plnohodnotného aktéra. Tuto skutečnost je možné doložit s ohledem na její uplatňování projevů subjektivity i v období před přijetím Lisabonské smlouvy. Explicitní ukotvení subjektivity v rámci primárního práva bylo dle mého názoru logickým vyústěním jejího praktického fungování. Jednalo se určitým způsobem o formální ukotvení a zároveň došlo i k vyjasnění jejího statusu na mezinárodní scéně tím, že byla odbourána pilířová struktura a EU se tak stala i právní nástupkyní ES.

Samotné explicitní přiznání mezinárodní subjektivity nemělo dle mého názoru významný vliv na problematiku navazování vztahů jiných subjektů mezinárodního práva s EU.

Seznam použitých zdrojů

Monografie

- BLOKKER, Niels, SCHERMERS, Henry. *International institutional law*. 4. přepracované vydání. Boston: Martinus Nijhoff Publishers, 2003. 1302 s.
- ČEPELKA, Čestmír, ŠTURMA, Pavel. *Mezinárodní právo veřejné*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008. 840 s.
- DAVID, Vladislav, BUREŠ, Pavel, FAIX, Martin, SLADKÝ, Pavel, SVACEK, Ondřej. *Mezinárodní právo veřejné s kazuistikou*. 2. aktualizované a přepracované vydání. Praha: Leges, 2011. 448 s.
- GERLOCH, Aleš. *Teorie práva*. 4. upravené vydání. Plzeň: Aleš Čeněk s.r.o., 2007. 343 s.
- HAMULÁK, Ondřej, STEHLÍK, Václav. *Praktikum práva Evropské unie: ústavní základy a soudnictví*. 1. vydání. Praha: Leges, 2011. 176 s.
- KLABBERS, Jan. *Introduction to International Institutional Law*. 2. vydání. Cambridge: Cambridge University Press, 2009. 360 s.
- MALENOVSKÝ, Jiří. *Mezinárodní právo veřejné: obecná část*. 2. Opravené a doplněné vydání. Brno: Masarykova univerzita, 1997. 215 s.
- MALENOVSKÝ, Jiří. *Mezinárodní právo veřejné: jeho obecná část a poměr k jiným právním systémům*. 5. podstatně upravené a doplněné vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2008. 551 s.
- ONDŘEJ, Jan. *Mezinárodní právo veřejné, soukromé, obchodní*. 1. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk s.r.o. 2004. 463 s.
- OUTLÁ, Veronika a kol. *Právo Evropské unie*. 2. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk s.r.o., 2008. 387 s.
- SEYERSTED, Finn. *Objective international personality of intergovernmental organizations*. Copenhagen, 1963. 112 s.
- SHAW, N. Malcolm. *International law*. 4. vydání. Cambridge: Cambridge University Press, 1997. 939 s.
- STEHLÍK, Václav, HAMULÁK, Ondřej, Petr, Michal. *Praktikum práva Evropské unie. Vnitřní trh*. Praha: Leges, 2011. 288 s.
- SYLLOVÁ, Jindřiška a kol. *Lisabonská smlouva: komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010. 1299 s.

- SVOBODA, Pavel. *Úvod do evropského práva*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010. 328 s.
- SVOBODA, Pavel. *Právo vnějších vztahů EU*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010. 244 s.
- ŠTURMA, Pavel a kol. *Casebook: výběr případů z mezinárodního práva veřejného*. Praha: Univerzita Karlova, 2009. 209 s.
- TICHÝ, Luboš a kol. *Evropské právo*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011. 1005 s.
- VALUCH, Jozef, RIŠOVÁ, Michaela, SEMAN, Radoslav. *Právo mezinárodních organizací*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011. 378 s.

Příspěvek ve sborníku

- CHENG, Bin. Introduction to Subjects of International Law. In BEDJAOUI, Mohammed. (ed.), *International Law: Achievements and Prospects*. Paris: UNESCO, 1991. 1276 s.

Článek z časopisu

- HERBOCZKOVÁ, Jana. Mezinárodní právní subjektivita ES/EU a jejich postavení v mezinárodních vztazích. *Jurisprudence*, 2008, roč. 17, č. 2, s. 25 – 33.

Právní předpisy

- Konsolidované znění Smlouvy o založení Evropského společenství. Úř. věst. C 325, 24. 12. 2002, s. 33 – 154.
- Konsolidované znění Smlouvy o Evropské unii a Smlouvy o fungování Evropské unie. Úř. věst. C 326, 26. 10. 2012 S. 1 – 390.
- Konsolidované znění Smlouvy o založení Evropského společenství pro atomovou energii. Úř. věst. C 327, 26. 10. 2012 S. 1 – 107.

Internetové zdroje

- CIHELKOVÁ, Eva, ŠVARC, Zbyněk, BIČ, Josef. – [online].
ces.vse.cz, 14. září 2010 [cit. 9. května 2013]. Dostupné na <ces.vse.cz/wp-content/cihelkova-svarc-bic.pdf>.

- *Vídeňská úmluva o smluvním právu mezi státy a mezinárodními organizacemi a mezi mezinárodními organizacemi.* [online]. untreaty.un.org [cit. 30. září 2012]. Dostupné na <http://untreaty.un.org/ilc/texts/instruments/english/conventions/1_2_1986.pdf>.
- *The Reparation for injuries case revisited: The Personality of the european union* [online]. mpil.de, 2000 [cit. 10. května 2013]. Dostupné na <www.mpil.de/shared/data/pdf/.../gautier_4.pdf>.
- Chlapcová, Ivana, Trávníčková, Zuzana. *Právní subjektivita Evropské unie - Význam, vývoj a právní úprava* [online]. vse.cz [cit. 10. května 2012]. Dostupné na <www.vse.cz/polek/download.php?jnl=aop&pdf=259.pdf>.
- *Obchodní politika* [online]. euroskep.cz [cit. 19. května 2012]. Dostupné na <<https://www.euroskep.cz/680/sekce/obchodni-politika/>>.
- *Delegace EU* [online]. eeas.europa.eu [cit. 31. května 2012]. Dostupné na <http://eeas.europa.eu/delegations/index_cs.htm>.
- *Vysoký představitel pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku/Evropská služba pro vnější činnost.* [online]. consilium.europa.eu, listopad 2009 [cit. 31. května 2012]. Dostupné na <http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/Background-HighRepresentative_CS.pdf>.
- *Charta Organizace spojených národů* [online]. osn.cz [cit. srpen 2012]. Dostupné na <<http://www.osn.cz/dokumenty-osn/>>.
- *Ustavující smlouva o Africké unii* [online]. au.int [cit. květen 2013]. Dostupné na <http://www.au.int/en/sites/default/files/ConstitutiveAct_EN.pdf>.
- *Vídeňská úmluva o diplomatických vztazích* [online]. smsjm.vse.cz [cit. září 2012]. Dostupné na <smsjm.vse.cz/wp-content/uploads/2008/10/mp3.pdf>.
- Interpretation of Greco-Turkish Agreement of Dec. 1st, 1926, Advisory Opinion, 1928 P.C.I.J. (ser. B) No. 16 [online]. worldcourts.com, [cit. květen 2013]. Dostupné na <http://www.worldcourts.com/pcij/eng/decisions/1928.08.28_greco_turkish.htm>.
- *Protokol Mezivládní organizace pro mezinárodní železniční přeprava*
- *vu* [online]. mdcz.cz [cit. květen 2013]. Dostupné na <www.mdcz.cz/NR/rdonlyres/9210B9BE.../0/COTIFprotokolOTIF.rtf>.
- *Protokol o výsadách a imunitách Evropské patentové organizace* [online] upv.cz [cit. květen 2013]. Dostupné na <www.upv.cz/dms/pdf_dokumenty/zakony/konv.../EPC_IMUN.PDF>.

- Protokol o výsadách a imunitách Evropské organizace pro jaderný výzkum [online]. psp.cz [cit. květen 2013]. Dostupné na <psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=14087 >.
- *Všeobecná dohoda o výsadách a imunitách Rady Evropy* [online]. conventions.coe.int [cit. květen 2013]. Dostupné na <http://conventions.coe.int/Treaty/en/Treaties/Html/002.htm >.
- *Úmluva o výsadách a imunitách Organizace spojených národů* [online]. smsjm.vse.cz [cit. květen 2013]. Dostupné na < smsjm.vse - >.
- *Úmluva o výsadách a imunitách mezinárodních odborných organizací* [online]. zakonyprolidi.cz [cit. květen 2013]. Dostupné na < http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1968-21 >.
- *Vídeňská úmluva o diplomatických stycích* [online]. mzv.cz [cit. květen 2013]. Dostupné na < http://www.mzv.cz/jnp/cz/o_ministerstvu/videnska_umluva_o_diplomatickych_stycich.html >.
- *The advisory opinion of the International Court of Justice on 11 April 1949, Reparation for Injuries Suffered in the Service of the United Nations* [online]. icj-cij.org [cit. červen 2012]. Dostupné na <http://www.icj-cij.org/docket/files/4/1835.pdf>.
- *The advisory opinion of the International Court of Justice on 8 July 1996, Legality of the Use by a State of Nuclear Weapons in Armed Conflict* [online]. icj-cij.org [cit. červen 2012]. Dostupné na <http://www.icj-cij.org/docket/files/95/7495.pdf>.

Abstrakt

Diplomová práce pojednává o problematice vývoje mezinárodní subjektivity EU. V práci je rozebírána otázka teorií, které se ke vzniku subjektivity mezinárodních organizací vztahují, a které se poté do definování vývoje subjektivity EU promítají. Vždy je na problematiku ovšem nahlíženo právě v kontextu obecného pojetí subjektivity mezinárodních organizací.

Charakterizována je tedy subjektivita, kterou EU disponovala v období před přijetím Lisabonské smlouvy, a kterou je možné charakterizovat jako subjektivitu tzv. předpokládanou. Tato subjektivita nebyla explicitně ukotvena v rámci primárního práva, nicméně její existence může být dovozena ze způsobu, jakým EU vystupovala na poli mezinárodního práva. Na druhé straně subjektivita požívaná ze strany EU v současné době (po přijetí Lisabonské smlouvy) je spíše definována jako subjektivita vzniklá na základě subjektivní teorie a to s ohledem na její explicitní ukotvení v rámci primárního práva, na její uznání ze strany ostatních subjektů mezinárodního práva a s ohledem na její regionální charakter.

Klíčovým okamžikem pro vývoj a definování a charakterizování subjektivity EU se tedy stalo přijetí Lisabonské smlouvy v roce 2009.

Abstract

This thesis deals with the issue of development of international legal personality of the EU. The paper discussed the question of personality theories of international organizations, which are then reflected in the definition of personality development of the EU, in the context of the common law concept of personality of international organizations.

Is therefore characterized as personality, which the EU has in the period before the adoption of the Lisbon Treaty, which was the “presumptive personality”. This personality is not explicitly anchored in primary legislation, but its existence can be inferred from the way the EU to act in the field of international law. On the other side of the personality of the enjoyment of the EU nowadays (the Lisbon Treaty) is rather defined as a personality formed on the basis of the subjective theory with regard to its explicit anchoring the primary legislation on the recognition of the other subjects of international law as regard to its regional character.

A key moment for development of definition and characterizing EU personality has therefore become the Lisbon Treaty from 2009.

Klíčová slova

subjektivita, mezinárodní subjektivita, mezinárodní organizace, Evropská unie, subjektivní teorie, objektivní teorie, předpokládaná subjektivita

Keywords

personality, international personality, international organization, European union, subjective theory, objective theory, presumptive personality